

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, o. p. s. ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VÝZNAM POSTIHU ZA PŘESTUPKY A TRESTNÉ ČINY
VE SPOLEČNOSTI A JEJICH VZÁJEMNÉ POROVNÁNÍ**

Autor práce: Tomáš Kuba, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Josef Kříha

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění.

.....
Tomáš Kuba, DiS.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Josefu Kříhovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KUBA, T. *Význam postihu za přestupky a trestné činy ve společnosti a jejich vzájemné porovnání: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. 75 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Bc. Josef Kříha.

Klíčová slova: postih, sankce, tresty, rysy, trestný čin, přestupek,

Bakalářská práce blíže objasňuje a zdůvodňuje význam postihu se zaměřením na vybrané veřejnoprávní odvětví práva přestupkového a trestního. Postih je zde na základě analýzy a syntézy teoretických postulátů zájmových segmentů veřejného práva demonstrován rovněž jako možný předpoklad účinnější prevence před pácháním rozmanitých protiprávních jednání, např. krádežemi prostými, ostatními přestupky proti pořádku ve státní správě a územní samosprávě, narušováním veřejného pořádku a občanského soužití apod., které občan zcela odůvodněně vnímá jako asociální a obtěžující negativní společenské jevy. Bakalářská práce v širším smyslu objasňuje důležitost a nezastupitelnost postihu a objasňuje i teoretický rámcový vzhled, odrážející relevanci trestně právního a správně právního postihu v systému veřejného práva a rovněž v užším aspektu celospolečenskou významnost fakticity vynutitelnosti práva v rámci práva přestupkového. Práce poukazuje na kontraproduktivnost liberálního přístupu zákonodárce k nepřizpůsobivé, respektive nekonformní části společnosti dopouštějící se převážné míry delikvence, a to především krádeží prostých, narušování veřejného pořádku a občanského soužití. V rámci analýzy „de lege lata“ stavu není možné jednoznačně preferovat institut vynětí sociálních dávek v hmotné nouzi či příspěvku na bydlení z předmětu exekuce, přičemž v přestupkovém právu to může mít u sociálně slabších jedinců za důsledek praktickou nevymahatelnost postihu. Dílčí a zevšeobecňující výstupy práce taktéž reflektují celospolečenskou potřebnost zavedení alternativních trestů i v oblasti práva přestupkového, a to zejména sankce „obecně prospěšné práce“, což by mohlo mít ambici účinnějším způsobem zajistit větší míru vynutitelnosti objektivního práva. V rámci rozšiřujících výstupů práce rovněž poukazuje na absenci trestu smrti, včetně přísnějšího a proporcionálnějšího postihu recidivity. Z pohledu specifik právního řádu ČR v rámci samostatné kapitoly práce popisuje i historickou genezi trestního a přestupkového práva a jejich základní teoretické postuláty.

ABSTRACT

KUBA, T. *The importance of sanctions for offences and crimes in the society and their comparison: bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2013. 75 p. Supervisor: Mgr. Bc. Josef Kříha.

Keywords : recourse, sanction, punishments, features

The goal of this Diploma Thesis is to give reasons for and explain the importance of punishments, focusing on chosen public-law areas in offence and criminal law system. Punishment is being demonstrated based on analysis and synthesis of theoretical postulates of public law as a possible pre-condition of a more effective prevention of various illegal acts, such as thieveries, other offences against public order in the area of public administration and territorial autonomy, breaking public order, the rules of civil coexistence etc. Obviously enough, these phenomenons are understood as anti-social and bothering by the common people. The Diploma Thesis explains deeply the importance and irreplaceability of punishments and clarifies their theoretical contents in general. It reflects the relevance of criminal law and administrative law punishments in the system of public law. It also clarifies the social importance of inforceability of law in the field of offence law in the strict sense. The Diploma Thesis explains how contra-productive a legislator's liberal attitudes can be with asocial and unconformist members of the society, who commit most of the delinquencies acts, such as thieveries, breaking the public law and the rules of civil coexistence in general. Within the bounds of state analysis "de lege lata", it is no more possible to prefer the institutes of revoking financial support for people in need or housing support, being the subject of an execution. In offence law, this can result into unenforceable kind of sanction with socially weak individuals. Partial and generalising outcomes of this paper also reflect the whole-society need of setting alternative punishments in offence law, especially those called "society-beneficial jobs", which could lead to a more effective way of how to guarantee a higher success rate of objective law eforceability. In its broader outcomes, this work points out at the absence of death penalty, including a more strict and and more proportional punishment of recidivism. Seen from the particularities of the Czech republic law system, there is a chapter involving the historical genesis of criminal and offence law and its basic theoretical postulates.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA	10
2 PRAMENY PRÁVA, STRUČNĚ O VÝVOJI PRÁVA A SOUDNÍCH INSTITUCÍ.....	11
2.1 Historie vzniku práva.....	11
3 POJEM A ÚLOHA PRÁVA A PRÁVNÍ NORMY.....	13
3.1 Pojem a úloha práva	13
3.2 Právní norma – pojem a struktura.....	13
4 APLIKACE PRÁVA.....	15
4.1 Pojem aplikace práva.....	15
4.2 Stádia procesu aplikace práva.....	17
4.3 Cíl aplikace práva	17
5 PŘESTUPKOVÉ A TRESTNÍ PRÁVO, CHARAKTERISTIKA A JEJICH POROVNÁNÍ	21
5.1 Přestupkové právo – pojem a úloha.....	21
5.2 Trestní právo – pojem a úloha	22
5.3 Zásada subsidiarity trestní represe.....	25
5.4 Komparace přestupkového a trestního práva.....	27
6 MÍSTO POSTIHU (SANKCE-TRESTU) VE STRUKTUŘE PRÁVNÍCH NOREM PŘESTUPKOVÉHO A TRESTNÍHO PRÁVA, JEHO ÚLOHA, HISTORICKÝ VÝVOJ, CHARAKTERISTIKA A POROVNÁNÍ	32
6.1 Místo postihu (sankce-trestu) ve struktuře trestně právních norem	32
6.2 Úloha postihu (sankce-trestu) v přestupkovém a trestním právu	33
6.3 Historický vývoj postihu (sankce-trestu) v trestním právu	35
7 HISTORIE TRESTU SMRTI (HRDELNÍ JURISDIKCE)	38
7.1 Úvod	38
7.2 Závěr k problematice trestu smrti.....	39

8	HISTORIE, ÚLOHA A PRÁVNÍ ÚPRAVA SANKCE ZÁKAZU POBYTU	41
8.1	Historie	41
8.2	Úloha sankce zákazu pobytu	43
8.3	Podmínky a předpoklady pro uložení sankce zákazu pobytu.....	44
8.4	Sankci zákazu pobytu může uložit správní orgán pouze za přesně vyjmenované přestupky, a to	45
8.5	Zásady pro aplikační praxi při ukládání sankce zákazu pobytu	45
9	CHARAKTERISTIKA POSTIHŮ ZA PŘESTUPKY A TRESTNÉ ČINY A JEJICH RYSY	47
9.1	Charakteristika postihů za přestupky.....	47
9.2	Charakteristika postihů (trestů) za trestné činy	50
9.3	Rysy postihu za přestupky a trestné činy.....	55
9.3.1	Preventivní rys	55
9.3.2	Výchovný rys	57
9.3.3	Represivní rys	59
9.3.4	Represivní rys postihu přestupků	60
9.3.5	Represivní rys postihu trestných činů	64
10	ÚČINNOST A NEZASTUPITELNOST POSTIHU.....	66
10.1	Úvod	66
10.2	Předpoklady a podmínky účinnosti postihu.....	67
10.3	Adekvátnost postihu	67
10.4	Systémovost a nepřetržitost postihu	67
10.5	Bezodkladnost postihu.....	68
10.6	Odůvodnění postihu.....	68
	STRUČNÝ ZÁVĚR, DÍLČÍ A ZEVŠEOBECŇUJÍCÍ ZÁVĚRY A NÁVRHY K DE LEGE FERENDA A DE LEGE LATA K VÝBĚRU DRUHU POSTIHU A JEHO VÝMĚRY	69
	Závěr.....	69
	Dílčí a zevšeobecnující závěry a návrhy k de lege ferenda a de lege lata.....	71
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	74

ÚVOD

S rozvojem a uplatňováním demokracie ve společnosti je zákonitě spjat proces uvolnění společenských mravů, neboť jedním z hlavních pilířů demokracie je větší míra práv a svobod člověka a tím i odkrytí většího společenského prostoru pro seberealizaci toho či onoho jedince. Tento proces ovšem vedle bezesporu pozitivních společenských jevů přináší i větší míru porušování zákonem chráněných práv a svobod druhých, a to nekonformními jedinci, kdy bezpečnostní situace se zhoršuje, selhávají preventivní opatření, ale i represivní nástroje.

U přestupkové delikvence mezi jedinou klasickou represí patřila pokuta., přičemž u sociálně slabých zpravidla nevyhmatelná, což od účinnosti novely zákona o přestupcích číslo 494/2012 Sb.,¹ dnem 15. 01 2013 bylo význačně prolomeno přijetím sankce „zákazu pobytu“, jenž dává větší předpoklad pro vynutitelnost objektivního práva.

Právo je a musí být odrazem stále se vyvíjejících společenských vztahů, které je nutno pro jejich významnost neustále novelizovat. Proto i právo zákonitě podléhá vývoji a je vždy větší či menší krok za potřebami společnosti a nemůže tak dávat ty nejideálnější předpoklady a podmínky pro regulaci asociálních jevů, neboť stále bude existovat větší či menší míra právem neregulovaného prostoru výhodného pro osoby nemající pozitivní vztah ke společnosti a k dodržování základních společenských norem jakými jsou morálka, mravnost, etika a občanské spolucítění. Na tyto jevy musí logicky společnost reagovat buď novelizací, nebo upřesněním norem práva, aby tak bylo možné ten či onen nově vzniklý společenský vztah regulovat a ochránit společnost před novou formou asociálností a nepravostí.

Jako problematickou a stěžejní se vedle legislativní hodnoty jeví i míra účinnosti vlastní aplikace norem práva, zejména v oblasti efektivnosti postihu za delikvenci, kdy se nedaří adekvátní měrou potlačovat recidivu delikventního jednání. Není výjimkou, spíše naopak, že tytéž osoby pokračují i po odsouzení v páchání delikventní činnosti, jako by vůbec postiženi nebyli. Přitom účinný postih za přestupky a trestné činy ve společnosti má být určujícím předpokladem a podmínkou pro pozitivní rozvoj

---

¹ Poslanecká sněmovna parlamentu ČR: *Předpis 494/2012 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., a některé další zákony* [online]. Praha: Poslanecká sněmovna parlamentu ČR, poslední aktualizace 31.12.2012, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2012&cz=494>>.

a uplatnění demokracie a zároveň pro efektivní činnost orgánů státní správy a samosprávy obcí při plnění jejich úkolů a poslání.² A nejen to. Bez efektivního a účinného postihu, zejména její recidivy, nelze ve společnosti docílit větší míry dodržování právního řádu a už vůbec ne přijatelnou úroveň zachování základních společenských postulátů a norem, jakými jsou mravnost, občanské spolucítění, zachování pozitivního vztahu k veřejnému pořádku a životnímu prostředí včetně spoluúčasti na ovlivňování okolí k zachování těchto společenských hodnot.

---

² ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 24.

1 Cíl a metodika

Vzhledem k určujícímu postavení a nezbytné funkčnosti orgánů aplikujícím právo jako předpokladu rozvoje a širšího uplatnění demokracie ve společnosti jsem si zvolil tuto oblast za téma bakalářské práce. Vytknutým cílem bakalářské práce je především zdůvodnění význačnosti místa a úlohy postihu v odvětví správního, přestupkového a trestního práva, dále charakteristiky a rysů sankcí za přestupky, resp. trestů za trestné činy, jejich vzájemné porovnání včetně signalizace a pojmenování slabých legislativních míst.

Cílem bakalářské práce je také poukázat na důležitost účinného postihování delikvence, zejména recidivní a determinovat rysy validity postihu, včetně doporučení k zefektivnění aplikační praxe při postihu za delikty a ke zkvalitnění jak trestního zákoníku, tak i zákona o přestupcích v oblasti týkající se právě druhů postihů a pravidel pro jejich ukládání.

S ohledem na pevné organické začlenění postihu do struktury práva, a zejména s ohledem na logičnost bylo nutno provést exkurz do historie vývoje práva a jeho teorie, včetně exkurzu do oblasti nově zakotvené sankce „zákazu pobytu“. Cílem bakalářské práce nebylo opisování odborné literatury, ale cílem bylo především popsání a vyjádření vlastních pojmů, úsudků a soudů z nastudované odborné literatury.

Při vlastním zpracování bakalářské práce byla užita především metoda analýzy a syntézy (indukce a dedukce) a zejména pak komparace, přičemž struktura této bakalářské práce se vyznačuje tím, že po objasnění a pojmenování obecných teoretických postulátů, včetně komparace sankcí za přestupky a trestné činy, se zabývá konkrétními a často v praktické činnosti se vyskytujícími problémy. Cílem práce bylo formulovat doporučení k zefektivnění stávající legislativy a doporučení pro zvýšení účinnosti vlastní aplikační praxe v otázce výběru druhů sankce a ochranných opatření, včetně jejich výměry, zejména u delikventů projevujících příznaky náchylnosti k porušování zákonem chráněných zájmů, včetně zdůvodnění jednotlivých doporučení. V neposlední řadě bylo cílem poukázat na absenci absolutního trestu, a to trestu smrti v našem právním řádu.

2 Prameny práva, stručně o vývoji práva a soudních institucí

2.1 Historie vzniku práva

Každá společnost si od počátku své existence stanovovala určitá pravidla chování, kterými se lidé museli řídit. Právo jako řád, jenž přiznává možnost chovat se určitým způsobem, nejprve existovalo pouze ve vědomí lidí. Až později začaly být obyčejové a tradiční zvyklosti sjednocovány, sepisovány a zveřejňovány. Není možné uvést přesný moment, kdy vzniklo právo, ale můžeme se až s určitostí domnívat, že právo vzniklo současně s lidskou společností a co je důležité, můžeme popsat způsob, jakým se vyvíjelo až do současné podoby a dokonce i odhadnout, jak by mohlo a mělo vypadat v blízké budoucnosti.³

Z hlediska právní kultury rozeznáváme tři hlavní typy práva, a to:

Kontinentálně evropské tento systém navazuje historicky na právo starého Říma, během více než tisíciletého vývoje se však vyvinul natolik, že o kopii římského práva nemůže být řeč. Kontinentální systém práva překročil hranice římského impéria, protože jej najdeme nejen v kontinentální Evropě, ale v celé Latinské Americe, části Afriky, některých zemích Blízkého východu a v Japonsku,⁴

Angloamerické, tento systém vznikl v Anglii a byl původně nazýván systémem *comon Law*. Toto označení však není zcela přesné, neboť *common law* je pouze částí tohoto systému. Cestou kolonizace se tento právní systém rozšířil do celé někdejší britské říše a je dodnes zachováván i ve státech, které se z britského koloniálního panství osvobodily. Najdeme je tedy především v Kanadě, Austrálii, na Novém Zélandu a také v USA. Ve Spojených státech se ovšem právní systém od původního anglického označení odchýlil,⁵

---

³ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 76-77.

⁴ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges), s. 70.

⁵ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges), s. 173.

Islámské, tento právní systém neznal a nezná dualismus církve a státu, víry a práva, Každý právní předpis pramenil v Alláhově vůli a jednota víry a práva byla samozřejmostí. Podstata víry v Koránu spočívá v poslušném plnění božích přikázání, jejichž podstatou je spravedlnost. Právo znamená naplnění božího přikázání skutkem, odpovídá na boží vůli poslušností.⁶ Toto právo je historicky nejmladším typem právní kultury. Stát není oddělen od náboženství, ale tvoří součást náboženského systému. Stát není ani tvůrcem práva, ale jediným zákonodárcem je Bůh a jediným právem je Šaria, která je univerzálně závazným systémem pravidel chování muslimů.

---

⁶ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges), s. 190.

3 Pojem a úloha práva a právní normy.

3.1 Pojem a úloha práva

V pradávnej historii lidstva, jak je v předešlé kapitole uvedeno, kdy nebylo právo psané, se řídila lidská společnost právem zvykovým, kterým nebylo nic jiného nežli souhrn tradic, zvyklostí a společenských zásad, kdy tyto byly determinovány v té době danou morálkou a etikou. Postupem doby, a to intelektuálním a technickým vývojem lidského společenství, se právo zvykové přeformovalo na právo „psané“, kdy prameny byly tvořeny právě osvědčenými tradicemi, zvyklostmi, daným stavem morálky, mravnosti a etiky, což bylo po formální stránce povýšeno a pojmenováno na zákon. Tedy právo, respektive zákon, by měl být a také zpravidla je odrazem pozitivních a oprávněných potřeb společenského života a nástrojem pro regulaci společenských vztahů, a to jak ve veřejnoprávní, tak i soukromoprávní oblasti. Proto právo, respektive zákon, nemůže být neměnný, ale naopak musí kopírovat společenský vývoj a jeho pozitivní a oprávněné požadavky.⁷

Právo lze definovat jako komplex norem vymezujících možné či nutné chování, přičemž normy jsou tvořeny a aplikovány zmocněnými státními orgány a v případě potřeby vynucovány legálními (zákonem stanovenými) prostředky. K hlavním znakům práva patří jeho **obecná závaznost** (*tj. právní normy upravují blíže neurčený počet případů téhož druhu*), dále **zvláštní státem stanovená a uznaná forma právní normy** a její **vynutitelnost státně mocenskými způsoby** (*tj. sankce – postihy*). Hlavní úlohou práva je, respektive *má být* pozitivní regulace společenských vztahů (*tj. vztahů mezi občany – fyzickými osobami, právníckými osobami, státními orgány, orgány státní správy, územní samosprávy navzájem a jednotlivě*). Nezanedbatelnou úlohou práva by měla být i výchova a rozvoj vztahů k životnímu prostředí (*přírodě*) a samozřejmě ke společnosti jako celku.⁸

3.2 Právní norma – pojem a struktura

Právní norma je státními orgány stanovené a zajišťované obecně závazné pravidlo chování a jednání. Právní normy jsou součástí systému platného práva.

⁷ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges), s. 20-21.

⁸ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges), s. 20-21.

Struktura právní normy je TRICHOTOMICKÁ, tj. trojčlenná a má podobu implikace. Je-li porušena dispozice, tak hypotéza předpokládá, že bude uplatněna sankce a tvoří ji tyto části:

dispozice, hypotéza a sankce, které tvoří organickou jednotu (jsou navzájem podmíněné, navazující a propojené).⁹

Dispozice (*normativní část právní normy*) je vlastní pravidlo chování (příkaz, zákaz, dovolení, respektive oprávnění, povinnost atd.), které stanoví komu a jaké oprávnění či povinnosti vzniknou, nastanou-li skutečnosti uvedené v hypotéze. Teorie práva rozeznává tyto druhy dispozic: - relativně abstraktní a relativně konkrétní

- taxativní a demonstrativní.¹⁰

Hypotéza (*podmiňující skutková část právní normy*) uvádí podmínky a předpoklady, za nichž právní norma platí, respektive za kterých se uplatní dispozice jako vlastní pravidlo chování a kdy a za jakých okolností se popřípadě uplatní sankce. Vymezuje okruh adresátů právní normy, časovou působnost a vymezuje právní skutečnosti, s nimiž právní norma spojuje vznik, změnu nebo zánik subjektivních práv a právních povinností = podmínky, které musí nastat, aby pravidlo působilo a mohlo se uplatnit na jednotlivé případy (má tedy deskriptivní charakter).¹¹

Sankce (*normativní část právní normy*) stanoví - uvádí újmu toho, kdo pravidlo chování obsažené v dispozici poruší, resp. jaký následek nastane, bude-li porušena povinnost či oprávnění existující v dispozici. Tedy sankce stanovuje postih za porušení povinnosti z dispozice, přičemž IMPERFEKTNÍ normy sankci nemají, ani PERFEKTNÍ norma mít sankci nemusí a sankce může být uvedena jinde = IMPLICITNÍ. Teorie práva rozeznává tyto druhy sankcí:

- absolutně určitá = odnětí svobody na 10 let
- relativně určitá = odnětí svobody na 6 měsíců až 3 léta
- neurčitá = přiměřeně – vyskytují se jen ojediněle

Čím srozumitelnější, výstižnější a zejména přesnější jednotlivé prvky struktury právní normy jsou, tím je právní norma kvalitnější.

⁹ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 52-55.

¹⁰ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 55.

¹¹ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 55.

4 Aplikace práva

4.1 Pojem aplikace práva

Aplikací práva se rozumí kvalifikovaná forma realizace práva uskutečňovaná orgány veřejné moci (soudy, správními a jinými státními orgány), při níž dochází k podřazení (subsumpci) konkrétní skutkové podstaty pod příslušnou abstraktní právní podstatu vyjádřenou v právní normě. Výsledkem procesu aplikace práva jsou akty aplikace práva, v níž soudy, správní orgány a jiné orgány veřejné moci rozhodují o subjektivních právech a právních povinnostech fyzických a právnických osob, a to na základě práva objektivního.

Proces aplikace práva v té nejširší obecnosti spočívá v odpovědi na dva druhy otázek, které jsou:

1. Faktické, respektive skutkové otázky (*questiones facti*), což realizujeme přímým vnímáním a dokazováním.
2. Právní otázky (*questiones iuris*), což není nic jiného, nežli zjištění podle jaké právní normy se případ, respektive skutkové jednání posoudí = pod jakou právní normu skutkový stav subsumujeme (podřadíme).

V procesu aplikace práva soudce nebo správní orgán zjišťuje objektivní realitu (pravdu). Fakta, argumenty a jejich vzájemná spojitost musí být zjištěna pouze prostřednictvím důkazů, přičemž volné hodnocení je dovršeno posouzením celého souhrnu relevantních důkazů (izolovaně, tj. každý zvlášť a následně ve vzájemné podmíněnosti a souvislosti, což je nazýváno pojmem *questiones facti*).¹²

V našem právním řádu, respektive v rámci kontinentálního práva existují tyto hlavní druhy řízení, v němž se aplikuje právo:

občanské soudní řízení (civilní řízení) – rozhodování sporů (sporná řízení) a jiných právních věcí (tzv. nesporná řízení, pro něž je typické, že jejich účastníci nestojí vůči sobě v pozici odpůrců jako v řízení sporném). Upravuje ho občanský soudní řád; soudy

---

¹² OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 118-119.

v něm rozhodují o právech osob, převažuje zde charakter sporu; rozlišuje se řízení nalézací, odvolací, dovolací a exekuční,¹³

trestní řízení – posouzení viny a uložení trestu či ochranného opatření. Je upraveno trestním řádem.¹⁴ má několik stádií:

- a) přípravné trestní řízení - vyšetřování, vychází se z důkazních prostředků
- b) sestavení obžaloby - provádí ho státní zástupce
- c) rozhodování soudu - hlavní líčení (je založeno na kontradiktornosti žalobce a obžalovaného)
- d) případně odvolací řízení (v případě odvolání, respektive podání opravného prostředku)
- e) dovolání jako mimořádný opravný prostředek § 256a trestního řádu¹⁵
- f) obnova řízení § 277 trestního řádu – vyjdou-li najevo nové, dříve neznámé rozhodné okolnosti¹⁶
- g) exekuce (v případě odsouzení a nabytí právní moci rozhodnutí-rozsudku)

správní řízení – cílem je vydání správního rozhodnutí v příslušné oblasti veřejné správy (např. stavební řízení, přestupkové řízení).¹⁷ Správní řízení je upraveno správním řádem (typické je, že se pro řadu případů používají i speciální zákonné předpisy, například u řízení o přestupku se vedle správního řádu řídí správní orgán zákonem o přestupcích jako právní normou speciální, která má proto přednost před správním řádem, který je ve vztahu k zákonu o přestupcích normou obecnou); v tomto řízení rozhodují správní orgány, patří sem např. řízení o přestupku, řízení o stavebním povolení, daňové a celní řízení, řízení o přijetí na vysokou školu apod.

řízení před Ústavním soudem – rozhodování o ústavních stížnostech, o velezradě prezidenta atd.¹⁸

---

¹³ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 119.

¹⁴ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 119.

¹⁵ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 1222.

¹⁶ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 1288.

¹⁷ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 119.

¹⁸ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 119.

4.2 Stádia procesu aplikace práva

Proces aplikace práva lze rozdělit na tři stádia, a to:

- **Zjišťování skutkového stavu (quaestiones facti)**

První stádium spočívá ve zjišťování skutkového stavu prostřednictvím **dokazování**, pokud ovšem není tato skutečnost nazírána **bezprostředně**, přímo (např. ověřování předpokladů ke studiu).¹⁹

- **Řešení otázek právních (quaestiones iuris)**

Druhé stádium procesu aplikace práva je zaměřeno na právní aspekty problematiky. Spočívá v nalezení právních norem, které budou aplikovány na danou skutkovou podstatu, posouzení otázek jejich platnost a účinnost, jejich interpretaci ve vztahu k dané věci. V případě mezer v právu de lege lata je výjimečně (zvláště v oblasti práva soukromého) možné za určitých podmínek použití analogií (zákona nebo práva). Je zakázáno odepření spravedlnosti (denegatio iustitiae). Musí se posoudit, nakolik jsou zákony a jiné právní předpisy, které chceme použít, zákonné a platné.²⁰

- **Rozhodnutí ve věci**

Třetím stádiem je vydání **aktu aplikace práva**. Konkrétní názvy aktu aplikace jsou různé (např. rozsudek, platební rozkaz, trestní příkaz, rozhodnutí apod.). Akt aplikace práva (individuální právní akt) představuje rozhodnutí o konkrétních právech a povinnostech účastníků.²¹

4.3 Cíl aplikace práva

Cílem a výsledkem procesu aplikace práva jsou **akty aplikace práva**, které jsou nejčastěji nazývané rozhodnutí nebo rozsudek, v nichž soudy, správní úřady a jiné orgány veřejné moci rozhodují o konkrétních subjektivních právech a právních povinnostech fyzických a právnických osob. Důsledkem je zpravidla vznik, změna či

---

¹⁹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 185.

²⁰ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 187-188.

²¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 189.

zánik právních vztahů. Hlavními druhy procesu aplikace práva jsou občanské soudní řízení, trestní řízení a správní řízení.²²

Z důvodu srozumitelnosti je rozhodnutí správního orgánu, respektive rozsudku soudu rozděleno do tří základních částí a to výroku, odůvodnění a poučení o opravném prostředku, přičemž obligatorně obsahuje i další technickoadministrativní instrumenty, a to:

- označení orgánu aplikujícího právo
- datum vydání rozhodnutí
- vlastní rozhodnutí, tj. výrok (enunciát někdy nazývaný též petit)
- odůvodnění rozhodnutí (nejdůležitější a stěžejní část rozhodnutí)
- poučení o opravných prostředcích
- otisk kulatého úředního razítka se státním znakem
- jméno, příjmení, funkci a podpis oprávněné úřední osoby, správního orgánu nebo soudce.²³

Náležitosti rozhodnutí:

výrok = výroková část rozhodnutí je význačná formální část rozhodnutí a vyžaduje a předpokládá preciznost ve stručném, ale zároveň výstižném a komplexním pojmenování všech relevantních okolností skutku a jeho subsumování pod všechny do úvahy přicházející právní normy, respektive práva objektivního. Orgán aplikující právo ve výrokové části rozhoduje o věci samé (meritu věci), a to jednoznačně, přesně a srozumitelně. Do výrokové části patří uvedení řešení otázky, která je předmětem řízení. Výrok rozhodnutí musí obsahovat mimo jiné výstižný popis skutku, který tvoří podstatu skutku - věci (přestupku či trestného činu), a to kdo, kdy, kde, jak, čím a proč s označením místa a času jeho spáchání, vyslovení viny nebo naopak zjištění, že se pachatel skutku nedopustil nebo mu jeho spáchání nebylo prokázáno. Následuje druh a výměra sankce – trestu (ochranného opatření), popřípadě rozhodnutí o upuštění od uložení sankce či trestu. Dále uložení ochranného opatření, popřípadě rozhodnutí o nároku na náhradu škody a vždy rozhodnutí o náhradě nákladů řízení. Nedílnou

---

²² GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 142.

²³ ČERNÝ, Jan. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 9. podstatně přeprac. vyd., Praha: Linde, 2005, s. 140.

součástí výroku je právní ustanovení, podle něhož bylo rozhodováno, a dále označení účastníků řízení. Fyzické osoby se označují údaji umožňující jejich identifikaci (jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu). Právní osoby se označují názvem a sídlem. Tato nová právní úprava svědčí vyvedení rozhodnutí ve třetí osobě. Ve výrokové části rozhodnutí je orgán aplikující právo dále povinen uvést lhůtu ke splnění ukládané povinnosti, popřípadě též jiné údaje potřebné k jejímu správnému splnění. Výroková část rozhodnutí může obsahovat jeden nebo více výroků a výrok může obsahovat vedlejší ustanovení, například jestliže orgán aplikující právo rozhoduje o věci v nepřítomnosti obviněného (u přestupků) – obžalovaného (u trestných činů respektive přečinů) je povinen tuto skutečnost rovněž uvést ve výroku rozhodnutí.²⁴

odůvodnění = z hlediska významu a účelu aplikace práva se odůvodnění rozhodnutí stává stěžejní část rozhodnutí, neboť výstižnou a věcnou argumentací orgán aplikující právo jednak vytvoří předpoklad pro minimalizování podávání opravných prostředků, a jednak, což je podle mého názoru nejpodstatnější a nejdůležitější, napomůže k zvýšení právního vědomí dotčených osob, respektive přispěje k tomu, aby se adresáti rozhodnutí (aktu aplikace práva) ztotožnili s jeho výrokovou částí a tím si rozšířili a osvojili znalost práva. Při vypracování odůvodnění rozhodnutí má orgán aplikující právo možnost zvolit postup, který pokládá za nejvhodnější, ale musí vylíčit a vystihnout podstatu věci a provést rozbor důkazů a ostatních podkladů rozhodnutí, přičemž shrne výsledky celého řízení, zhodnotí podklady pro rozhodnutí, včetně důležitých poznatků z řízení, podané návrhy a jiná vyjádření, vypořádá se s námitkami a zaujme k nim stanovisko a v neposlední řadě rozebere právní stránku projednávané záležitosti. Zároveň je třeba se vypořádat s případnými rozpory v jednotlivých důkazech a zdůvodnit, proč v rámci volného hodnocení důkazů (tj. jednotlivé důkazy izolovaně a zároveň ve vzájemných souvislostech a souhrnu) přijal za věrohodný jeden (ten či onen) z rozporných důkazů. Nepostačuje, aby orgán aplikující právo v odůvodnění uvedl pouze důkazy svědčící jeho závěrům a nevyložil, z jakého důvodu nepřihlédl k důkazům opačným. Ani skutečnost, že v trestním či přestupkovém právu se pachatel k deliktu, respektive činu za vinu mu kladenou přizná, nezabývá orgán aplikujícího právo povinnosti vinu obžalovanému či obviněnému dokázat a rozhodnutí v tomto směru a smyslu řádně zdůvodnit. Vychází se z premise, že důkazní břemeno nese orgán aplikující právo, který

---

²⁴ ČERNÝ, Jan. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 9. podstatně přeprac. vyd., Praha: Linde, 2005, s. 140-141.

je povinen v odůvodnění shrnout všechny důkazy a argumenty. Je důležité, aby odůvodnění vyčerpalo celý předmět řízení, bylo jasné, srozumitelné, výstižné a nevedlo k pochybnostem. Věcná správnost odůvodnění je při tom základním a samozřejmým požadavkem. Ve srozumitelném, výstižném a přesvědčivém odůvodnění je účinek celého řízení. Odůvodnění má a musí obsahovat i argumentaci toho, proč orgán aplikující právo volil tu či onu sankci - trest, či sankce – tresty a především zdůvodnění určitého rozmezí její (jeho) výše. Pokud se orgán aplikující právo nevypořádá s otázkou výše sankce – trestu v rámci své úvahy, bývá takové rozhodnutí pokládáno správními orgány či soudy vyšší instance při přezkumném, respektive odvolacím řízení za nezákonné, přičemž odvolací orgán pak ruší takové rozhodnutí jako nepřezkoumatelné.²⁵

poučení = nedílnou a obligatorní součástí rozhodnutí musí být poučení o opravném prostředku. Poučení musí obsahovat údaje, zda jde o rozhodnutí konečné, či zda je možno se proti němu odvolat, ke kterému orgánu, to je, který orgán aplikující právo o odvolání rozhoduje, v jaké lhůtě a od kterého dne se tato lhůta počítá (například od oznámení rozhodnutí nebo vyhlášení rozhodnutí) a u kterého orgánu aplikujícího právo má být odvolání podáno. Pokud odvolání nemá odkladný účinek, musí být tato skutečnost v poučení explicitně uvedena. V případě nesprávného, neúplného nebo chybějícího poučení zakotvuje zákon právo podat odvolání v subjektivní patnáctidenní lhůtě, která počíná běžet následujícím dnem po dni oznámení či vyhlášení rozhodnutí.²⁶

Vedle výroku, odůvodnění a poučení o opravném prostředku musí písemné vyhotovení rozhodnutí dále obligatorně obsahovat i tzv. **kompetenční náležitosti**, což je označení orgánu aplikujícího právo, který rozhodnutí vydal. Dále příslušné ustanovení právního předpisu, podle něhož je orgán aplikující právo příslušný k danému rozhodnutí, číslo jednací pod záhlavím vlevo a datum vyhotovení pod záhlavím vpravo. Jako datum v záhlaví se uvádí den, kdy orgán aplikující právo rozhodl ve věci, i když písemné rozhodnutí bylo vyhotoveno v pozdější době.²⁷

---

²⁵ ČERNÝ, Jan. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 9. podstatně přeprac. vyd., Praha: Linde, 2005, s. 141-142.

²⁶ ČERNÝ, Jan. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 9. podstatně přeprac. vyd., Praha: Linde, 2005, s. 142.

²⁷ ČERNÝ, Jan. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 9. podstatně přeprac. vyd., Praha: Linde, 2005, s. 142-143.

5 Přestupkové a trestní právo, charakteristika a jejich porovnání

5.1 Přestupkové právo – pojem a úloha

Přestupkové právo lze definovat jako část platného právního řádu, jejímž předmětem je **ochrana zájmů** organizací **veřejné správy** (státní) a **samosprávy** (obcí) na jedné straně a **zájmů a hodnot jednotlivce** (zdraví, majetek, veřejný pořádek, čest, důstojnost a pokojný život občana) na straně druhé. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že přestupkové právo není právem kodifikovaným, a to pro jeho relativní složitost a rozsáhlost. Základním pramenem přestupkového práva je **zákon číslo 200/1990 Sb., o přestupcích**, ve znění pozdějších změn a doplňků (dále jen „zákona o přestupcích“), není ale (jak je již popsáno) jeho úplnou kodifikací.²⁸

Ustanovení o přestupcích jsou dále obsažena v řadě zvláštních zákonů, kdy zejména v posledním období dochází k jejich nárůstu a také častým změnám, a to v důsledku kompatibility s právem evropské unie. Přestupkové právo tak dnes tvoří již rozsáhlý, vnitřně strukturovaný a propojený celek. Trestní odpovědnost za přestupky je důležitým ochranným institutem plnění úkolů státní správy a územní samosprávy, jakož i ochrany veřejného pořádku, občanského soužití a majetku. Skutečná efektivnost trestní odpovědnosti za přestupky je ve značné míře podmíněna především tím, nakolik správní orgány, které jsou oprávněny a povinny uplatňovat odpovědnost za přestupky ve své každodenní činnosti, dobře znají a správně využívají normy přestupkového práva. Aplikace norem přestupkového práva je, jak je již naznačeno, záležitostí širokého okruhu správních orgánů zejména pak obcí.

Složitost systému přestupkového práva je dána především rozsáhlostí objektů, respektive chráněných společenských zájmů, což ve své podstatě zahrnuje a musí zahrnovat celou šíři do úvahy přicházejících relevantních společenských vztahů.²⁹

Hlavní úloha přestupkového práva je deklarována v § 1 zákona o přestupcích (základní ustanovení), kde je orgánům státní správy a samosprávy uložena povinnost vést občany k tomu, aby dodržovali zákony a jiné právní předpisy. Správním orgánům je zde zvláště zdůrazněno, aby dbaly a vedly občany k tomu, aby neztěžovali plnění

²⁸ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 15.

²⁹ ČERNÝ, Jan. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 9. podstatně přeprac. vyd., Praha: Linde, 2005, s 25-26.

úkolů státní správy a nerušili veřejný pořádek a občanské soužití.³⁰ Přestupkový zákon vedle hlavní úlohy deklaruje i obecnou definici přestupku. V souvislosti s postihem a jeho účelem považují za prospěšné blíže vysvětlit pojem přestupku, neboť pouze za zaviněný přestupek je možno podle zákona o přestupcích uložit sankci.³¹ Zákonná definice přestupku je upravena v ustanovení § 2 odst. 1 zákona o přestupcích, podle kterého lze definovat, že „Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto, nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů nebo o trestný čin“.³² Přestupek vedle znaků formálních (zavinění, jednání zákonem výslovně označené za přestupek a vyloučení správního deliktu nebo trestného činu) má samozřejmě i znak materiální, který ovšem nespočívá v jednání pro společnost nebezpečným, resp. společensky škodlivým tak, jak je tomu u trestného činu, ale je to „Porušení nebo ohrožení zájmů společnosti“. Zájem společnosti, proti němuž přestupek směřuje, může být porušen nebo ohrožen i jiným správním deliktem nebo trestným činem. Zákon řeší vztah přestupku k těmto deliktům tak, aby byla vyloučena možnost dvojího postihu za jeden a týž čin. Pojem přestupku je proto vymezen pozitivně a zároveň i negativně (viz dispozice „Jednání není přestupkem, i když má jinak jeho znaky, jde-li o jiný správní delikt nebo o trestný čin“)³³. Posuzování jednání jako přestupku je tudíž subsidiární k jeho posuzování jako jiného správního deliktu anebo trestného činu, a jejich konkurence (souběhu) je proto vyloučena.³⁴

5.2 Trestní právo – pojem a úloha

Právo trestní lze rovněž definovat jako část platného právního řádu, jejímž předmětem je (na rozdíl od přestupkového práva) ochrana těch **nejdůležitějších** zájmů a hodnot jednotlivce a společnosti (život, zdraví, majetek, svoboda aj.) proti trestným činům a jejich pachatelům, a to prostředky hrozby, ukládáním a výkonem trestů

³⁰ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 23-24.

³¹ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 23-24.

³² ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 24.

³³ ČERNÝ, Jan. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 9. podstatně přeprac. vyd., Praha: Linde, 2005, s. 25.

³⁴ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 24-31.

a ochranných opatření. Trestní právo určuje, která pro společnost nebezpečná jednání jsou trestnými činy a stanoví tresty za jejich spáchání.³⁵ Základním pramenem trestního práva byl do 31. 12. 2009 trestní zákon číslo 140/1961 Sb. a od 01. 01. 2010 je jeho základním pramenem pak trestní zákoník číslo 40/2009 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků (dále jen „trestní zákon“ a „trestní zákoník“). Hlavní úloha trestního práva byla do konce roku 2009 deklarována v § 1 a § 2 trestního zákona, kdy **účelem trestního zákona** je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob.³⁶ Současný, od 01. 01. 2010 účinný, trestní zákoník neobsahuje samostatné ustanovení o **účelu zákona**, ale z jednotlivých ustanovení lze shora popsany (vyjádřený) předmět, účel a cíl v plném rozsahu dovodit a konstatovat, že účelem trestního zákoníku je především **ochrana zájmů demokratického uspořádání společnosti**, jež se nazývají objektem trestného činu a jako další účel trestního zákoníku lze dovodit, že jde **o výchovu k zachování pravidel občanského soužití a demokratického právního řádu**. Tedy trestní právo vedle jiného stanovuje, že za každý spáchaný trestný čin by měl, vyjma případů naznačených v § 46 odst. 1 a 2 trestního zákoníku **„Upuštění od potrestání“**, následovat trest³⁷. Účelem trestu ve smyslu našeho platného trestního práva není a nemůže být odplata, respektive msta, ale princip a myšlenka, že úměrnost mezi trestem a závažností činu musí být zachována, neboť jen takový trest je pocíťován jako spravedlivý a může úspěšně a efektivně plnit úkol ochrany demokratické společnosti, jako objektu trestného činu. Je třeba podotknout, že trest není hlavním prostředkem ochrany demokratické společnosti. Právě naopak, platí zásada pomocné úlohy trestní represe (tzv. ultima ratio). Pomocný charakter trestní represe se jeví ve dvojitým smyslu, a to:

- trestní právo nepatří mezi hlavní nástroje ochrany demokratické společnosti, jiné jsou důležitější
- trestní právo se uplatní tam, kde nelze vystačit s jinými prostředky (ultima ratio).³⁸

V souvislosti se zásadou „Ultima ratio“ (tj. jako poslední v řadě) kazuisticky poukazují na to, že v aplikační praxi je výrazně škodlivým faktem to, že v odvětví

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 108.

³⁶ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 17.

³⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 632-643.

³⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 115.

trestního práva, kde důkazní břemeno spočívá na bedrech orgánů činných v trestním řízení, je ze strany právních zástupců (advokátů) a také přímo zainteresovanými občany v nemalé míře účelově zneužíváno a to tak, že trestní právo je uplatňováno jako první v řadě. Policejní orgán, jako orgán činný v trestním řízení³⁹ a dozorový státní zástupce (litus dominus – pán domu, resp. trestního řízení), jimž výlučně přísluší konat úkony přípravného řízení trestního, jsou zasycováni trestními (účelově přizpůsobenými) oznámeními, a to v souvislosti s předpokladem následného přechodu na režim občanskoprávní. Tato bezesporu škodlivá praxe je zapříčiněna vágností ustanovení § 158 odst. 1 trestního řádu,⁴⁰ které stanovuje, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny prověřovat veškerá jim podaná trestní oznámení a nikoliv jen trestní oznámení kvalifikovaná, respektive zakládající důvodné podezření ze spáchání některého z přečinů či zločinů.

Z praktické činnosti, a to zástupce vedoucího Policie ČR Obvodního oddělení Dvůr Králové nad Labem pro úsek dokumentování trestních činů a přestupků, mohu verifikovat tento stav na úrovni, která osciluje meziročně mezi cca 25% až 30% z celkem oznámených a evidovaných trestných činů, respektive přečinů.

V souvislosti s trestem a jeho účelem je nutné blíže vysvětlit pojem trestného činu, neboť pouze za trestný čin je možno podle trestního zákoníku uložit trest, přičemž čin je trestný, jen pokud jeho trestnost byla zákonem stanovena dříve, než byl spáchán (§ 1 trestního zákoníku – **zákaz retroaktivity**),⁴¹ což je i potvrzením a deklarací zásady římského práva, a to **nulla poena sine lege** (žádný trest bez zákona) nebo zásady **nullum crimen, nulla poena, nullus procesus criminalis sine lege**, tj. není trestního činu, není trestu, není trestního procesu bez zákona.⁴²

Pro věřícího moralistu je trestný čin projevem duchovní hříšnosti, kdy trestný čin se přirovnává k hříchu, tj. k porušování přirozeného práva. Pro reportéra je to zpráva, pro kriminalistu je to práce, pro zloděje je to byznys a pro oběť představuje trestný čin strach a ztrátu. Pro většinu lidí však trestný čin není nic víc, než porušení obecně akceptovaného souboru pravidel, podpořených mocí a autoritou státu. Od těchto

---

³⁹ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 494-495.

⁴⁰ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 886-888.

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 39.

⁴² GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 169.

laických chápání trestného činu se lze odrazit, protože vývoj definic trestného činu je vnitřně svázán s historickými představami o dobru a zlu a s pojmem přirozeného práva. Zákonná definice trestného činu byla v právní úpravě platné účinné do 31. 12. 2009 upravena v ustanovení § 3 odst. 1 a 2 trestního zákona, kdy trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně a čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu⁴³. A nyní od 01. 01. 2010 v ustanovení § 12 odst. 2 a zejména v § 13 trestního zákoníku⁴⁴ a dále i v § 111 trestního zákoníku⁴⁵ a lze tak definovat, že **trestný čin je společensky škodlivý a zároveň protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný čin a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.**⁴⁶

Aby se určitý čin stal trestným činem, musí samozřejmě naplňovat formální znaky trestného činu a zároveň znak materiální tj. společenskou škodlivost (viz § 12 odst. 2 trestního zákoníku **zásada subsidiarity trestní represe**, která stanoví, cituji: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestně právní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu*“,⁴⁷ přičemž je zde pregnantně vyjádřena zásada „ultima ratio“.

5.3 Zásada subsidiarity trestní represe

Je třeba připomenout i to, že trestným činem je podle trestního zákoníku takový protiprávní čin, který trestní zákoník označuje za trestný, a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně (§ 13 odst. 1 trestního zákoníku).⁴⁸ Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je však v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku,⁴⁹ podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestně právní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen

⁴³ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 18.

⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 126-127.

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1256-1257.

⁴⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 168-169.

⁴⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 108.

⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 126.

⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 110-112.

v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Zvláštností materiálního tzv. „korektivu“ spočívajícího v použití subsidiarity trestní represe vyplývá z toho, že se jedná o zásadu, a nikoliv o konkrétní normu, a proto je třeba ji aplikovat nikoliv přímo, ale v zásadě jen prostřednictvím právních institutů a jednotlivých norem trestního práva. Zakotvení zásady subsidiarity trestní represe a z ní vyplývajícího principu použití trestního práva jako „ultima ratio“ do trestního zákoníku má nemalý význam i interpretační, neboť znaky trestného činu je třeba vykládat tak, aby za trestný čin byl považován jen čin společensky škodlivý. Společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, neboť má význam jen a pouze jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku.

Společenskou škodlivost nelze řešit v obecné poloze, ale je ji třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v ustanovení § 39 odst. 2 trestního zákoníku,⁵⁰ a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším relevantním okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty. Kritérium společenské škodlivosti případu je doplněno principem „ultima ratio“, z kterého vyplývá, že trestní právo má své místo pouze tam, kde jiné prostředky a instrumenty z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné (viz podrobněji rozhodnutí kolegia Nejvyššího soudu pod spisovou značkou Tejn 301/2012).

V některých zahraničních právních úpravách se můžeme setkat pouze a výhradně s formálním pojetím trestného činu, kdy trestný čin musí naplňovat toliko znaky stanovené v trestním zákoně, aniž by byla požadována společenská nebezpečnost činu, resp. společenská škodlivost a přicházela do úvahy aplikace zásady subsidiarity trestní represe a užití principu „ultima ratio“.⁵¹ Tak, jak tomu bylo a v současné době je například ve Spolkové republice Německo. Osobně se kloním k názoru, že implantace materiálního znaku do pojmu trestného činu může být cestou k subjektivismu a tím k možnosti porušování zákonnosti, neboť při určování, co je společenská nebezpečnost,

⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 509-532.

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 115-127.

respektive „společenská škodlivost“ a co společenská nebezpečnost či „společenská škodlivost“ není, je určováno orgánem činným v trestním řízení (policejním orgánem, vyšetřovatelem, státním zástupcem či soudcem) sice podle objektivně daných kritérií, ale ať chceme či nechceme, s vnesením vlastních subjektivních počitků, úsudků a soudů (emocemi, sympatií, nesympatií, nebo jinými předpojatostmi, jako přátelstvím či nepřátelstvím atd.) se značně snižuje objektivita. Tedy za existence materiálního znaku je vytvořena pomyslná linie, ve které se tzv. „prvosledově“, a to za minima informací (důkazních prostředků) rozhoduje, zda to či ono jednání je či není „**společensky škodlivé**“, respektive zda bude či nebude vyvozena trestní odpovědnost pachatele s trestně právními důsledky a zda bude policejním orgánem podán státnímu zástupci (jako „dominus litus“ trestního řízení- rozuměj pán domu v trestním řízení) návrh na podání obžaloby či nebude a bude řízení zastaveno a nebo zda státní zástupce vypracuje a podá k soudu žalobu či nepodá a řízení zastaví.

5.4 Komparace přestupkového a trestního práva

Právo trestní a přestupkové právo po stránce materiální (věcné) se od sebe odlišují zejména významem společensky chráněného zájmu, respektive stupněm a mírou důležitosti chráněných zájmů, kdy u přestupkového práva jsou předmětem ochrany toliko **zájmy společnosti**⁵² bez jakéhokoliv kvalifikačního přívlastku, tak u práva trestního jsou předmětem ochrany jen ty **nejdůležitější zájmy**,⁵³ resp. trestní právo je důsledně limitováno (determinováno) zásadou „*ultima ratio*“ (respektive přicházející do úvahy, až jako poslední v řadě), kdy normy trestního práva mohou být aplikovány pouze v prostředí společenské škodlivosti, kdy nepostačí aplikace jiného právního institutu (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku), což vypovídá o tom, jak značný a velký je kvalitativní rozdíl mezi přestupkovým a trestním právem.

Rozdíl mezi trestným činem a přestupkem je ve společenské závažnosti deliktu. Tato závažnost není plně exaktně stanovitelná, je proměnlivá v čase. K rozlišení se používá též vymezení pozitivních a negativních znaků deliktů (trestného činu či přestupku).⁵⁴

---

⁵² ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 24-31.

⁵³ ŠAMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.* 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 4.

⁵⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva.* 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 168-169.

Neméně významnou je i skutečnost, že na rozdíl od trestných činů není znakem přestupku „*Nebezpečnost činu pro společnost*“, resp. **společenská škodlivost**,⁵⁵ ale postačí, aby zaviněné (přestupkové) jednání „*toliko*“ **porušovalo nebo ohrožovalo zájem společnosti**⁵⁶, což je materiální stránkou přestupku. Přestupek od trestného činu je tedy odlišován krom jiného především materiální stránkou, kdy u přestupků postačí zaviněné jednání označené zákonem za přestupek, kdy zároveň byl ohrožen nebo porušen zájem společnosti. Tedy nevyžaduje se, tak jako u trestného činu, aby jednání bylo pro společnost jednáním nebezpečným, resp. **společensky škodlivým** (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku). V této souvislosti po úvaze musím argumentovat úvahou a konstatováním, že přestupek v sobě zahrnuje především typovou společenskou nebezpečnost, která je dána výší sankce toho či onoho přestupku (ustanovením), čímž je i předurčena odlišnost obecných zásad pro ukládání sankce, resp. trestu, jak vyplývá z ustanovení § 12 přestupkového zákona⁵⁷ a ustanovení § 38 trestního zákoníku,⁵⁸ kdy premisou a dominantou u přestupků je, že u určení druhu sankce a její výměry se přihlédne k závažnosti přestupku a u trestných činů je premisou a dominantou stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost, respektive **společenská škodlivost**, povaha a závažnost spáchaného trestného činu a poměry pachatele dané dnes již zrušeným a neúčinným ustanovením § 3 odst. 4 trestního zákona a nyní od 01. 01. 2010 v § 39 odst. 2. trestního zákoníku,⁵⁹ což i vyžaduje a předpokládá vyšší míru erudovanosti posuzovatele (policejního orgánu, vyšetřovatele, státního zástupce a především soudce) a širší a hlubší informace (důkazní prostředky), zejména o subjektu a subjektivní stránce skutku.

Po stránce formální se tyto instituty (právo trestní a právo přestupkové) liší jednak pojmenováním a jednak úpravou, kdy trestní právo je na rozdíl od práva přestupkového právem kodifikovaným. Další odlišnost lze spatřovat zejména v rozsahu předmětu úpravy, kdy právo trestní jako ochránce toliko **nejdůležitějších zájmů a hodnot společnosti a jednotlivce** je svým rozsahem zákonitě podstatně užším, než je tomu u práva přestupkového, které naopak musí postihnout (pokrýt) a regulovat všechny oblasti společensky relevantních vztahů, které si pro svůj charakter

---

⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 108.

⁵⁶ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 24-26.

⁵⁷ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 43-45.

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 505-508.

⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 511-521.

a významnost vyžadují ochrany, což v praktické rovině neznamená nic jiného, než pokrytí celého spektra veřejného života občanů. Odlišnost lze spatřovat i v pojmenování postihu, přičemž přestupkový zákon používá pro označení právního následku přestupku termínu „sankce“ Za přestupek lze uložit jen sankce, které stanoví tento nebo jiný zákon. Ustanovení § 11 je obecné a správní orgán podle něho postupuje, pokud jiný zákon nemá o sankcích za přestupky v něm uvedené zvláštní ustanovení.⁶⁰ Trestní právo na rozdíl od práva přestupkového používá pro označení právního následku za spáchaný trestný čin termín „trest“, respektive tresty (§ 52 trestního zákoníku)⁶¹ a ochranná opatření (§ 98 trestního zákoníku),⁶² přičemž u přestupkového práva je na rozdíl od práva trestního škála postihu, respektive sankcí značně užší, a to pouze napomenutí, pokuta, zákaz činnosti, zákaz pobytu a propadnutí věci.⁶³

Nutno podotknout, že úzké pojetí postihu, respektive úzká škála sankcí u přestupkového práva, je výrazným negativním momentem a handicapem, neboť je takto snižováno zejména preventivní a výchovné působení přestupkového práva na právní vědomí občanů a nelze v adekvátní šíři aplikovat osvědčené postuláty pozitivistické školy postihu, jako instrumentu prevence.⁶⁴ V neposlední řadě lze odlišnost přestupkového a trestního práva spatřovat v přesně opačné konstrukci zavinění, kdy u přestupků postačí nedbalostní forma zavinění, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění (srovnej § 3 odst. 1 zákona o přestupcích, kdy platí zásada, že přestupek je možno spáchat úmyslně i z nedbalosti, pokud přestupkový nebo jiný zákon výslovně nestanoví, že přestupkem je toliko jednání úmyslné).⁶⁵ Naproti tomu u trestných činů je obligatorně vyžadována forma úmyslného zavinění (dolózní forma), nestanoví-li zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti (kulpózní forma) viz dříve § 3 odst. 3 trestního zákona⁶⁶ a nyní § 13 odst. 2 trestního zákoníku,⁶⁷ kde je stanoveno, že toto ustanovení trestního zákoníku je též interpretačním pravidlem,

---

⁶⁰ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, 2011, s. 42-43.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.* 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 713.

⁶² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.* 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1150.

⁶³ Beck-online: *Zákon č. 200/1990 Sb. Zákon České národní rady ze dne 17. května 1990* [online]. Praha: Beck-online, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mjzheyf6mrqga>>.

⁶⁴ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech.* V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 96-100.

⁶⁵ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 31.

⁶⁶ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář).* Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 26.

⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.* 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 126.

podle kterého k trestnosti činu je třeba zásadně zavinění úmyslného, pokud zákon výslovně nestanoví, že postačí zavinění z nedbalosti, přičemž úmysl je požadován i tehdy, když v zákoně není uvedeno, o jakou formu zavinění jde. Přesto trestní zákoník v mnoha ustanoveních požadavek úmyslu výslovně zdůrazňuje. Je to zejména tam, kde je požadován specifický úmysl (např. v § 365 odst. 2 „v úmyslu projevit s trestným činem souhlas“ nebo v § 386 odst. 1 trestního zákoníku „v úmyslu vyhnout se vojenské službě“ apod.), anebo tam, kde jde o shodné trestné činy, lišící se od sebe jen formou zavinění (např. u těžkého ublížení na zdraví podle § 145 a § 147 trestního zákoníku nebo ublížení na zdraví podle § 146 a § 148 trestního zákoníku⁶⁸). V neposlední řadě odlišnost přestupku od trestného činu spočívá v tom, že znaky přestupku, obecné i zvláštní, upravuje zákon o přestupcích a znaky trestného činu, obecné i zvláštní, stanoví trestní zákoník. Rozdíl mezi přestupkem a korespondujícím trestným činem, respektive přečinem je povětšinou vyjádřen jejich formálními znaky. Rozdíl je pak patrný buď již z pouhého uvedení těchto znaků: Například přestupku podle § 30 odst. 1 písm. j) zákona o přestupcích se dopustí ten, kdo neoprávněně přechovává **v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku**,⁶⁹ a trestného činu, respektive přečinu podle § 284 odst. 1 trestního zákoníku ten, kdo bez povolení přechovává takovou látku **v množství větším než malém**.⁷⁰ Nebo rozdíl vyplyne až z negativního vymezení formálních znaků přestupku ve vztahu k formálním znakům trestného činu, respektive přečinu: Například ublížení na zdraví z nedbalosti je přestupkem podle ustanovení § 49 odst. 1 písm. b) zákona o přestupcích, ale jestliže se tak stalo porušením důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce pachatele, jde o trestný čin, respektive přečin podle ustanovení § 148 odst. 1 trestního zákoníku. Zcela výjimečně u některých korespondujících přestupků a trestných činů, respektive přečinů se však jejich formální znaky překrývají, a rozdíl mezi nimi z těchto znaků samotných by proto nebylo možné dovodit. V těchto případech pro určení rozdílu mezi přestupkem a trestným činem, respektive přečinem byl rozhodujícím kritériem stupeň nebezpečnosti jednání pro společnost, respektive stupeň společenské škodlivosti. Zatímco trestní zákon, resp. zákon číslo 140/1961 Sb., vycházel z materiálního pojetí trestného činu (viz ustanovení § 3 odst. 2 trestního zákona), kdy trestným činem je pouze čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 176.

⁶⁹ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 89-90.

⁷⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 2881 a s. 2884-2885.

vyšší než nepatrný a jde-li o osoby mladistvé, k trestní odpovědnosti je třeba, aby stupeň nebezpečnosti pro společnost byl vyšší než malý; stejně tak pokud jde o trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 270 a trestné činy vojenské, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta.⁷¹ Na rozdíl od předešlé právní úpravy trestní zákoník zakládá trestní odpovědnost na formálním pojetí trestného činu viz. § 12 odst. 2 trestního zákoníku.⁷² To má pro vymezení vztahu přestupku k trestnému činu, respektive přečinu tam, kde se jejich formální znaky překrývají, zásadní význam. To ale bude znamenat, že v případech, kdy se formální znaky přestupku a trestného činu, respektive přečinu překrývají, jde o trestný čin, jsou-li splněny jeho formální znaky.

Případná přílišná tvrdost v konkrétních případech, pokud jde o posuzování trestnosti bagatelních forem kriminality, bude řešena v rámci trestního řízení, zejména aplikací zásady subsidiarity trestního řízení (ustanovení § 12 odst. 2 trestního zákoníku) nebo aplikací procesního ustanovení o postoupení věci (ustanovení § 171 trestního řádu),⁷³ zastavení trestního řízení (ustanovení § 172 trestního řádu)⁷⁴ či postoupení věci věcně a místně příslušnému správnímu orgánu soudem (ustanovení § 222 odst. 2 trestního řádu).⁷⁵

---

⁷¹ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 18 a s. 24.

⁷² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 108 a s. 115-120.

⁷³ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 981-982.

⁷⁴ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 987.

⁷⁵ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 1127.

6 Místo postihu (sankce-trestu) ve struktuře právních norem přestupkového a trestního práva, jeho úloha, historický vývoj, charakteristika a porovnání

6.1 Místo postihu (sankce-trestu) ve struktuře trestně právních norem

K aplikaci norem trestního práva jsou ustanovením § 12 odst. 1 trestního řádu zmocněny soudy, státní zastupitelství a policejní orgány jako orgány činné v trestním řízení.⁷⁶ Aplikaci norem přestupkového práva pak zabezpečuje celý systém orgánů státní správy a samosprávy, jak ukládá § 1 zákona o přestupcích, včetně orgánů PČR. Odpovědnost za porušení povinnosti, které je přestupkem, uplatňují jen správní orgány, které jsou k tomu výslovně zmocněny zákonem (§ 52 zákona o přestupcích). Jím jsou všechny státní orgány, orgány Policie ČR a obce povinny poskytovat potřebnou součinnost a oznamovat jim přestupky, o kterých se dozvědí při výkonu své pravomoci (§ 58 odst. 1 zákona o přestupcích).⁷⁷ Aby orgány činné v trestním řízení (soudy, státní zastupitelství a policejní orgány) a orgány státní správy a územní samosprávy mohly vůbec své poslání plnit a chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení ČR, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob a vést občany k tomu, aby dodržovali zákony a jiné právní předpisy a respektovali práva spoluobčanů atd., musí aplikované normy trestního práva (tj. trestní zákoník) a práva přestupkového (tj. zákon o přestupcích a další zvláštní zákony výslovně pojmenovávající určité jednání za přestupek), jako každá právní norma vedle dispozice a hypotézy obsahovat instrument umožňující adekvátní **postih** za excus, tj. nerespektování daného pravidla chování (dispozice) a tím zabezpečit **vynutitelnost právní normy**.⁷⁸ Tedy postih (sankce-trest) je určujícím, výrazným a nezastupitelným rysem přestupkového a trestního práva, neboť jeho prostřednictvím se normy přestupkového a trestního práva stávají **vynutitelnými** a nikoliv pouze deklaratorními, respektive „zákonem pro zákon“.

---

⁷⁶ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 494-496.

⁷⁷ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 24, s. 131, s. 139-140 a s. 142.

⁷⁸ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 55-56.

6.2 Úloha postihu (sankce-trestu) v přestupkovém a trestním právu

K tomu, aby právo (právní normy) nebyly, jak je již shora uvedeno, pouze proklamativní, respektive deklaratorními, vnějškově (formou) okázalé, ale vnitřně (obsahem) prázdné a bezzubé, musí být zejména **vynutitelné**, což má zabezpečit právě **postih**. Tedy postih (sankce-trest) lze definovat jako organickou součást právní normy, který je nezbytně nutný k aplikaci jednoho z hlavních znaků práva a to **vynutitelnosti státně mocenskými způsoby**.⁷⁹ Jestliže stát určitou normu uzná jako normu právní, měl by ji, stanoví-li tato norma povinnosti, též vynucovat. Normy, které nemají sankci, jsou imperfektní (neúplné, nedokonalé – *lex imperfecta*).⁸⁰ V této souvislosti je nutné zdůraznit, že k tomu, aby příslušná právní norma, respektive trestní zákoník a zákon o přestupcích byly normou efektivní a pozitivní (nikoliv tzv. mrtvou, neaplikovatelnou a neúčinnou), je zapotřebí velké míry (stupně) proporcionality (vyváženosti) mezi jednotlivými prvky tvořícími její strukturu (tj. sankci, dispozicí a hypotézu). Nutno i poznamenat, že čím důležitější a významnější předmět (objekt) trestního a přestupkového práva právní norma chrání, tím proporcionálnější, významnější a výraznější (výchovně citelnější) by měl být postih. Rovněž je nutné poznamenat, že je-li prokázán skutek a zavinění (exces z dispozice a hypotézy), což v praxi, pokud jsou s odpovídající validitou provedeny prvotní neodkladné úkony, nebývá, respektive nemělo by být problémem (buď důkazy jsou a je možné konstatovat zavinění přestupku či trestného činu, respektive přečinu, nebo důkazy nejsou a zavinění se nevysloví a uplatní se tak zásada „onus pro bandi“ (v případě nerozptýlitelných pochybností ve prospěch obviněného) a „in dubio pro reo“ (nedokázaná vina se hodnotí jako nevina). Což naopak při určení a vyslovení postihu (sankce-trestu) se v praxi problémem stává. Přičemž příčin problémovosti v aplikaci postihu za exces je celá řada, mírou objektivností informací (důkazů), jejich rozsahu a vágnosti pravidel pro ukládání sankcí počínaje a mírou osobních vnitřních (subjektivních) předpojatostí rozhodujícího orgánu konče.

Všechny tyto příčiny se větší či menší mírou podílejí na tom, že vyslovený postih nebývá adekvátní stupni společenské nebezpečnosti, respektive společenské škodlivosti daného delikventního jednání, způsobeným následkům a zejména pak míře resocializace (vychovatelnosti) delikventa nebo jen nahodile. Vedle již popsaných

⁷⁹ OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, Student (Leges)., s. 55-56.

⁸⁰ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 38.

a naznačených okolností se jako jedna z určujících příčin jeví skutečnost, že aplikujícími orgány činnými v trestním řízení či správními orgány konajícími řízení o přestupku je mnohdy postih (sankce - trest) mylně chápán a zaměňován za cíl řízení o trestném činu či přestupku. A v tom ještě horším případě postih (sankci - trest) bagatelizují a omezují na pouhou odvetu za spáchaný delikt, resp. se snaží o úměrnost, přičemž tím nejjobecnějším a nejzákladnějším cílem řízení o trestném činu, respektive přečinu, potažmo přestupku je ochrana společnosti před trestnými činy, resp. přestupky a před jejich pachateli, což předpokládá daleko širší rozměr a spektrum plochy rozhodovací činnosti. Postih (sankci-trest) je tedy nutno chápat jako relativně samostatnou společensko-právní kategorii, jako finální produkt myšlenkové bilance (analýzy a syntézy) mezi jednáním pachatele trestného činu nebo přestupku, jeho osobností (zejména mírou jeho sociální a mentální narušenosti, resp. předpoklady pro jeho nápravu – resocializaci), dále významem ohroženého či narušeného zákonem chráněného zájmu (následky zaviněné deliktem), respektive jako důsledek excesu z pravidla chování (právní normy)⁸¹ a podle toho vynesení pokud možno co nejširšího a nejhlubšího postihu, nic víc a nic méně. Přičemž na spáchaný (souzený) trestný čin a jeho pachatele je nutno hledět jako na důkaz o tom, že je zde nebezpečný jedinec (pachatel-zločinec), se kterým je třeba určitým (předepsaným) způsobem zacházet. Tedy cílem řízení o trestném činu či přestupku nemůže být nic jiného, než zjištění objektivní pravdy o relevantních okolnostech, za kterých byl skutek spáchan o způsobu jeho spáchání, jeho následkům, míře zavinění, pohnutce a v neposlední řadě objektivní posouzení osoby pachatele. Posuzuje se, zda již byl za obdobný delikt postižen a jaká je míra narušení jeho osoby (míra náchylnosti a sklonů k porušování právního řádu a zejména jaký je předpoklad jeho nápravy).^{82,83}

Samozřejmostí je fakt, že jednotlivé, ať již malé, či větší, nebo podružné nedostatky se z jednotlivých stádií procesu řízení o trestném činu či přestupku kumulují a vyústí až v konečném stádiu, kdy po vyslovení viny (uznání vinným z trestného činu nebo přestupku) nemůže následovat nic jiného než vyslovení postihu (sankce - trestu), což je podle mého soudu to nejdůležitější a nejpodstatnější na celém procesu (řízení o trestném činu či přestupku). Je i samozřejmé, že čím více nedostatků, mezer a subjektivismů z předešlých stádií řízení se nakumulovalo, tím větší odchylka od

---

⁸¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 509-532.

⁸² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 502-508.

⁸³ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 43-45 a s. 55-56.

adekvátnosti a proporcionality v uložení postihu hrozí, přičemž tyto odchylky zpravidla, respektive výlučně, působí ve prospěch delikventa, neboť nižší míra zjištěné objektivní pravdy neumožňuje soudcům či správním orgánům vyslovit a zdůvodnit přísnější, tvrdší, vyšší, citelnější a tím i účinnější postih (sankci – trest), který by pak jistě větší měrou odrazil jednak samotného delikventa od dalšího porušování zákonem chráněných zájmů (individuální prevence) a jednak celou společnost (generální prevence). Je zákonité, že evidentně mírnější trest bagatelizuje, až znehodnocuje úlohu trestního či přestupkového zákona a nemotivuje dostatečně pozitivně pachatele k nápravě. Na druhé straně evidentně tvrdý trest pachatel vnímá jako mstu společnosti a chápe postih jako křivdu a spíše jej demotivuje od nápravy. V tom horším případě v postiženém vzniká potřeba se na společnosti mstít.

6.3 Historický vývoj postihu (sankce-trestu) v trestním právu

Problematikou postihu, respektive trestání za spáchané zločiny (trestné činy a přestupky), se začala společnost intenzivněji zabývat až koncem 18. století. Do té doby měl postih podobu ryzí odvety, respektive msty, kdy se toliko modifikovala zásada „*talio*“ (zub za zub, oko za oko, zlomená ruka za zlomenou ruku, smrt za smrt atd.) vycházející z nejrozsáhlejší dochované mezopotámské právní památky, kterou je „CHAMMURAPIHO zákoník“ (cca 1750 let před naším letopočtem). Vedle pojmenování jednotlivých zločinných jednání (282 ustanovení) Chammurapiho zákoník stanovil i tresty charakteru ryzí odplaty, respektive msty, například: „Spadne-li dům a zabije majiteli domu syna, má majitel domu právo jít a zabít syna stavitele domu“. Zásada talio ve své podstatě vyjadřovala pouze tvrdou represivní složku postihu. Přelomem ve vývoji pohledu na postih (trestání) bylo vydání knihy „O zločinech a trestech“ (Cesarie Beccaria z roku 1764, představitel klasické školy trestního práva), kdy trestu byly přikládány tyto rysy:

- trest jako odplata za spáchaný trestný čin, jako něco co následuje proto, že bylo spácháno zlo. Beccario ovšem nespojoval trest jen s odplatou, viděl v něm i prevenci, což vyplývá z teze, že trest by měl sloužit k odstrašení, ale neměl by jít dál. V trestu byl spatřován prostředek odčerpání toho, co

pachatel zločinem získal (teze zařídít to tak, aby se trestná činnost nevyplácela)⁸⁴

- trest ukládaný pachateli musí být úměrný vině pachatele
- trest musí být předem vymezen (vyznačen) v zákoně (nulla poena sine lege = žádný trest bez zákona), což je v našem platném trestním právu zakotveno v preambuli trestního zákoníku⁸⁵
- tresty mohou ukládat jen soudy
- úměrnost (adekvátnost) trestů – trest nemůže být jen ryzí odplatou

Koncem 19. století je zaznamenán další rozvoj „Pozitivistické školy trestního práva“ orientované antropologickými (věda o vzniku, vývoji a tělesných vlastnostech člověka a jeho plemen - ras), psychologickými a sociologickými směry, která se na trestání pachatelů dívala podstatně jinak, a trestu již přikládala tyto rysy:

- trest není odplatou, ale jde o účelový prostředek (od trestu se očekává další pozitivní důsledek, než jen pouhá msta)
- nebyla vyžadována úměrnost ke spáchanému zločinu (aby byly tresty maximálně přizpůsobeny individualitě zločince). Trestný čin byl chápán jako důkaz, že tu existuje nebezpečný jedinec, se kterým je třeba určitým způsobem nakládat. Nebezpečnost pachatele může být odlišná od nebezpečnosti spáchaného činu (recidivista, který spáchá méně závažnou krádež, tak když má popsaný rejstřík trestů, tak je třeba reagovat na nebezpečnost pachatele, nikoliv jen na poslední spáchaný méně závažný delikt)
- nabízejí širokou škálu reakcí na spáchaný trestný čin (podmíněné odsouzení, probace, atd.)⁸⁶

Pozitivisté viděli spravedlnost zejména ve speciální prevenci a zaměřovali se na ochranná opatření. Naproti tomu klasikové viděli (spatřovali) spravedlnost pouze v úměrnosti mezi trestem a spáchaným trestným činem (užší pojetí, bez aplikace, respektive důrazu na sociologické a psychologické vědní disciplíny).

⁸⁴ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 40-43.

⁸⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 39-43.

⁸⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3-36.

V současné době dospěl vývoj ke skloubení klasicismu s pozitivizmem a vzniku teorie „nové sociální ochrany“, kdy vznikly systémy sankcí označované jako duální sankce (též alternativní tresty) a ochranná opatření. V systému našeho platného trestního práva je uplatňován dualistický přístup k sankcím (tj. jak škola klasicismu, tak i škola pozitivizmu).⁸⁷ V této souvislosti je nutné zrekapitulovat a pro lepší pochopení stručně vymezit a expresivně rozlišit (fundamentalisticky - svým jádrem) pojetí klasicismu a pozitivizmu. Klasicisté se orientují zejména na to, aby výše postihu byla co nejadekvátnější ke společenské škodlivosti (nebezpečnosti) skutku (trestnému činu), tedy primárním je tzv. „úměrnost postihu (sankce-trestu)“ za spáchaný trestný čin a výchova je spíše sekundární. Přičemž pozitivisté se orientují zejména na stránku resocializace pachatele, tj. jeho převýchovu a prevenci, která je primární a trest je pro lepší pochopení expresivně vyjádřeno až tzv. „sekundární“.⁸⁸ Samozřejmě, že tato rekapitulace je značným zjednodušením problému, přičemž teoretická odlišnost obou směrů (škol) je daleko problematičtější a obsáhlejší.

---

⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 713-726.

⁸⁸ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 96-100.

7 Historie trestu smrti (hrdelní jurisdikce)

7.1 Úvod

Trest smrti byl po tisíciletí nejvyšším (absolutním) trestem. Byl základním prvkem represivních systémů, trestem v tom pravém slova smyslu exemplárním, neboť měl jedince pokládané za nenapravitelné a nebezpečné definitivně odstranit ze společnosti. V samých počátcích byl trest smrti hlavně vyjádřením osobní pomsty. Zabití pachatele prohřešku bylo morálním a spravedlivým činem odplaty a zárukou udržení pořádku. S postupným upevňováním a centralizací autority moci docházelo k čím dál tím většímu omezování soukromé pomsty a postih dostával společenský atribut.^{89,90}

U nás (v zemích Koruny české a následně Habsburské monarchii) můžeme hrdelní jurisdikci sledovat zhruba od 13. století, kdy feudální vrchnosti stíhaly kriminalitu ohrožující její bezprostřední zájmy a postih dalších deliktů svěřovaly poddaným měšťanům. Jak v královských, tak i poddanských městech a sídlech byla představitelem jurisdikce městská rada. Důležitou roli měl také městský rychtář, protože ohledával místa trestných činů, sledoval a zjišťoval provinilce, byl zodpovědný za jejich věznění, účastnil se výslechů a exekucí. Z činnosti hrdelních soudů vzešly tzv. smolné knihy. Vývoj kriminality dokreslují ortelní manuály pražského apelačního soudu, kde je zapsána řada hrdelních procesů. Ortelní manuály odhalují soudní praxi, ukazují sociální postavení obžalovaných a žalobců a poskytují fakta o vývoji městských soudů. V pobělohorské době došlo k stagnaci hrdelních soudů, což se projevilo jejich úbytkem. Vzestup začíná od sklonku 17. století, kdy zesílil vliv krajských hejtmanů. V r. 1707 byl vyhlášen „Hrdelní řád Josefa I. (Constitutio criminalis Josefina)“. V polovině 18. století vydán „Constitutio criminalis Theresiana“ (hrdelní řád Marie Terezie). Tato právní norma byla zastaralá již v době svého vzniku, protože zachovávala útrpné výslechy a zejména tresty. Skutečným pokrokem byl až „Všeobecný zákoník o zločinech a trestech za ně“ císaře Josefa II. z roku 1787. Sice zachovával bití i vypalování cejchů,

⁸⁹ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 43-50.

⁹⁰ In Wikipedia: *Trest smrti* [online]. St. Petersburg (Florida-USA): Wikimedia Foundation Inc, poslední aktualizace 4.1.2014, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti#D.C4.9Bjiny_trestu_smrti_v_.C4.8Desk.C3.BDch_zem.C3.ADch>.

ale vycházel již ze zásady úměrnosti mezi společenskou nebezpečností trestného činu a přísností trestu, což byl vlastně i počátek školy klasicismu, který neměl již charakter pouhé pomsty, ale měl sloužit i k převýchově pachatele a tím i širší ochraně před zločinností.⁹¹

7.2 Závěr k problematice trestu smrti

Problematika rozhodování o vině a trestu se tak jako i jiné oblasti činnosti lidí neobejde bez omylů, které nelze vyloučit, přičemž trest smrti je nezvratný, nenapravitelný a neodčinitelný. Chybné rozsudky a justiční omyly provázejí trestní právo jeho celými dějinami. Dochází k nim i dnes a docházet k nim bude i nadále. Pokud bych vzal v úvahu trest smrti za úkladnou, chladně promyšlenou a surovou vraždu, jeví se mi tento trest jako spravedlivý, ale také nám na druhou stranu může připadat, že i my jsme se postavili do role (na úroveň) vraha. Vždyť právě my ceníme život výše, nežli vrah a proto bychom ho neměli nikomu brát.⁹² Shrnuto shora popsané, musím konstatovat, že pro trest smrti bych byl pouze v takovém případě, kdy by byla právní úprava jeho ukládání natolik dokonalá, že by nebylo možno trest smrti zneužít k tzv. justičním vraždám. Dále by také muselo být se 100% jistotou (v absolutní míře) zabráněno justičním omylům (jako objektivní kategorii, spočívající zejména v chybné posouzení skutkového stavu), což je zcela nemožné, alespoň podle mého úsudku. Z tohoto důvodu musím konstatovat, že i když původně jsem byl pro trest smrti, nyní již můj názor není tak jednoznačný. V našem právním řádu byl trest smrti zrušen zákonem číslo 175/1990 Sb. Hlavní příčina, respektive důvod vypuštění trestu smrti ze systému trestů v našem platném trestním právu byla a je zřejmě obava z justičních omylů, jakož i obava z politického zneužití (zmanipulování) trestního práva k mocenským hrám, k odstranění nepohodlných protivníků a v neposlední řadě ke zrušení trestu smrti přispěla existence mezinárodních úmluv. Na jejich základě většina států Evropy již od trestu smrti upustila, a pokud v některých státech existuje (např. Španělsko, Švýcarsko, Belgie, Řecko atd.), tak za mimořádného omezení na úkladné

---

⁹¹ In Wikipedia: *Trest smrti* [online]. St. Petersburg (Florida-USA): Wikimedia Foundation Inc, poslední aktualizace 4.1.2014, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti#D.C4.9Bjiny_trestu_smrti_v_.C4.8Desk.C3.BDch_zem.C3.ADch>.

⁹² BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 43-50.

vraždy či zločiny v době válečného stavu, přičemž však není dlouhodobě vykonáván. V USA je trest smrti vykonáván pouze ve třinácti z padesáti jedna států. V patnácti státech neexistuje vůbec a v dalších dvaceti tří státech sice existuje, avšak od roku 1976 zde nebyl uplatňován. Trest smrti je naopak stále běžný v rozvojových státech Afriky, Asie a Jižní Ameriky.⁹³ Výzkumy neprokázaly, zdali by se zavedením a výkonem trestu smrti snížil počet nejzávažnějších trestných činů. Zastánci trestu smrti se opírají zejména o tvrzení, že většina laické společnosti je pro trest smrti a proto dle jejich tvrzení je správné, aby trest smrti existoval. Toto tvrzení je velmi tendenční a zavádějící, neboť zastánci trestu smrti většinou opírají své výzkumy veřejného mínění o výzkumy, ke kterým došlo bezprostředně po spáchání nějakého brutálního zločinu. Tedy v době, kdy většinu veřejnosti ovládají spíše emoce než rozum a objektivnost. V době, kdy se situace zklidní, se i veřejnost staví k trestu smrti opačně. Nejpádňším argumentem proti trestu smrti je neodvratitelnost (nevratnost) trestu smrti, neboť tento druh trestu je jako jediný, který po vykonání je nerevidovatelný. Podle oficiálních statistik v USA je cca každý čtvrtý vězeň odsouzený k trestu smrti čekající v „cele smrti“ osvobozen, protože se prokázala jeho nevina a každý desátý popravený byl později buď prohlášen za nevinného, nebo alespoň byla jeho vina zpochybněna. Z těchto popsaných argumentů a jejich stručného hodnocení přinejmenším vyplývá, že trest smrti není tak účinným řešením, které by mělo vést ke snížení kriminality, respektive ke snížení počtu nejzávažnějších a brutálních trestných činů.

---

⁹³ In Wikipedia: *Trest smrti* [online]. St. Petersburg (Florida-USA): Wikimedia Foundation Inc, poslední aktualizace 4.1.2014, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti#D.C4.9Bjiny_trestu_smrti_v_.C4.8Desk.C3.BDch_zem.C3.ADch>.

8 Historie, úloha a právní úprava sankce zákazu pobytu

8.1 Historie

K prvnímu, a podle mého názoru efektivnímu zákonu upravujícímu obdobu později zavedeného trestu zákazu pobytu, a to trestu vyhoštění z určitého místa patřil tzv. „Císařský patent“ ze dne 27. 5. 1852, jímž se prohlašuje a počínaje dnem 1. 9. 1852 v platnost uvádí nové vydání jediného zákona trestního o zločinech, přečinech a přestupcích pro celou říši (rozuměj Rakousko-Uherskou), vyjímaje hranici vojenskou. Samotný trest zákazu pobytu se v našem novodobém právním řádu objevil explicitně (výslovně) v zákoně číslo 86/1950 Sb., trestního zákona. Trestní zákon, trest zákazu pobytu původně neobsahoval, byl doplněn novelou číslo 148/1969 Sb. Lze tedy shrnout, že s výjimkou období let 1962 až 1969 byl trest zákazu pobytu v našem trestním právu obsažen, přičemž trest zákazu pobytu podle trestního práva ukládají soudy na dobu od jednoho roku do deseti let. V systému přestupkového, respektive správního práva ovšem sankce zákazu pobytu nebyla obsažena vůbec a tato sankce byla zavedena až revoluční novelou zákona číslo 200/1990 Sb., o přestupcích, vyhlášenou 31. 12. 2012 ve sbírce zákonů číslo 494/2012.⁹⁴ Tedy bylo uzákoněno, že sankci zákaz pobytu mohou ukládat správní orgány za splnění přesně stanovených a přísných podmínek na dobu maximálně 3 měsíců. Sankce zákazu pobytu tak přibyla do malého výčtu dosavadních sankcí, mezi které patří napomenutí, pokuta, zákaz činnosti a propadnutí věci. Zákaz činnosti se tak stal další bezesporu potřebnou sankcí, uplatňovanou v rámci přestupkového práva a řízení, která má nejen represivní (a to především), ale i preventivní charakter a účinek. Do doby přijetí novely zákona (číslo 429/2012 Sb.), o přestupcích zavádějící sankci zákazu pobytu bylo možné uložit za závažné přestupky, které mají zásadní vliv na bezpečnost a veřejný pořádek, včetně místních záležitostí veřejného pořádku ve městech, pouze pokutu. Ta ovšem byla, a i je, v případech velké množiny a řady pachatelů (přestupců- recidivistů), kteří nemají žádný legální příjem nebo pobírají jen určité sociální dávky, nevymahatelná, mívá se účinkem a vynutitelnost práva, respektive

---

⁹⁴ Poslanecká sněmovna parlamentu ČR: *Předpis 494/2012 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., a některé další zákony* [online]. Praha: Poslanecká sněmovna parlamentu ČR, poslední aktualizace 31.12.2012, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2012&cz=494>>.

sankce se v tomto frekventovaném prostředí a velké množině přestupců - recidivistů stala naprosto nulovou a bezzubou.

Úsilí o zavedení sankce zákazu pobytu do systému přestupkového práva dne 19. 12. 2012 slavilo úspěch a novela zákona o přestupcích zakotvující sankci zákazu pobytu byla konečně přijata a schválena. Tehdejší exprezident republiky Václav Klaus prohlásil: „Novelu přestupkového zákona považuji za další doklad nebezpečného a stále výraznějšího trendu řešit společenské problémy jejich kriminalizací namísto odstraňování jejich příčin. Zákazem pobytu obec svůj konkrétní problém nevyřeší, jen ho dočasně přesune k sousedům“.⁹⁵ K tomuto prohlášení exprezidenta Václava Klause lze říci, že z jeho strany jde bezesporu o nepřijatelnou míru liberálnosti k osobám majícím sklony k porušování právního řádu a diskriminaci majoritní společnosti toužící po potlačení kriminality, přestupkové delikvence a jiných patologických jevů.

O liberálnosti exprezidenta Václava Klause k osobám se sklony k porušování právního řádu a zákonem chráněných zájmů explicitně nasvědčuje amnestie, kterou Václav Klaus vyhlásil na Nový rok 2013 a která ve svém konečném důsledku přinesla nárůst kriminality v ČR o cca 20.000 trestných činů, což je cca 8 % roční nárůst trestných činů v České republice.^{96,97} Takže se rozhodně nedá říci, že osoby se sklony k porušování právního řádu by byly novelou zákona kriminalizovány, naopak s určitostí lze tvrdit, že osoby se sklony k porušování právního řádu se svým jednáním kriminalizují sami a liberální postoj k jejich amorálnostem lze nazvat diskriminací pořádkumilovných občanů, tj. majoritní společnosti České republiky. Legislativní proces, respektive schvalovací procedura novely zákona číslo 429/2012 Sb., přinášející sankci zákazu pobytu trvala bezmála dva roky a byla jakýmsi učebnicovým příkladem legislativního procesu. Předmětný zákon číslo 429/2012 Sb., prošel všemi mezifázemi, kterými taková norma může při schvalování projít, včetně veta prezidenta republiky. Spor se vedl zejména o tom, zda je správné, že o sankci zákazu pobytu mají rozhodovat úředníci, a zda tato sankce zákazu pobytu není příliš přísná a tvrdá. Je otázkou, proč

---

⁹⁵ Bon: *Klaus vetoval novelu, která by za přestupky umožnila zákaz pobytu* [online]. Praha: Česká televize 24, 2012, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/182660-klaus-vetoval-vovelu-ktera-by-za-prestupky-umoznila-zakaz-pobytu/>>.

⁹⁶ Policie ČR: *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. Praha: Policie ČR 2012, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>.

⁹⁷ Policie ČR: *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. Praha: Policie ČR 2012, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>.

některým kritikům tato skutečnost vadila, když již v minulosti správní orgány běžně ukládaly a ukládají sankci „zákazu činnosti“ (například nejčastěji zákaz řízení motorových vozidel, který ukládá správní orgán, respektive úředník „Odboru dopravy a silničního hospodářství“ tzv. trojkového obecního, respektive městského úřadu). Při tom není sporu o tom, že právě zákaz činnosti může být často mnohem větším zásahem do běžného života občana než uložení zákazu pobytu pro recidivisty. Společně s úspěšným návrhem sankce zákazu pobytu iniciovala Mgr. Ing. Ivana Řápková i exekuci příspěvku na živobytí (dávky v hmotné nouzi) pro dlužníky, respektive chronické neplatiče pokut, což bohužel nebylo sněmovnou přijato a schváleno, přičemž návrh této novely umožňoval v první řadě uzavřít dohodu o srážkách, což v současné době není možné. Nebyl tak dán důvod a obava, že by dlužník - neplatič pokuty nemohl plnit dobrovolně, ale naopak. Teprve pokud by dlužník - neplatič pokuty odmítal své závazky a povinnosti plnit a pobíral by příspěvek na živobytí, nastoupila by druhá varianta, a tou by byl výkon rozhodnutí, respektive exekuce. Samozřejmě tak, aby bylo zachováno existenční minimum příjemce dávky, respektive neplatiče pokut.⁹⁸

8.2 Úloha sankce zákazu pobytu

Novelou zákona o přestupcích číslo 494/2012 Sb., nebyl bezesporu schválen „zákon pro zákon“, ale byly zde vyslyšeny oprávněné argumenty občanů, koncentrované a interpretované správními orgány a starosty obcí a měst, stěžujících si na nepořádek v ulicích, hluk po nocích a rostoucí výskyt určitých přestupků. Bezpečnostní situace se evidentně zhoršila a postupně se ještě více zhoršuje, selhávala a selhávají nejen preventivní opatření, ale i represivní nástroje. Mezi jedinou „represí“ do doby přijetí novely zákona č. 494/2012 Sb., zavádějící do přestupkového, respektive správního práva novou sankci, a to zákazu pobytu, patřila v mnoha případech pouze nevymahatelná pokuta, přičemž pokuty platili a platí zpravidla pouze ti, kterým pro jejich příznaky konformnosti a dobré resocializace ani nemusela pokuta být uložena. Proto primárním významem, funkcí a úlohou sankce zákazu pobytu je přispět k efektivnější ochraně zájmů chráněných zákonem, respektive účinnější vynutitelnosti zachovávání právního řádu a tím vytvoření lepšího prostředí pro prevenci před přestupkovou delikvencí, zejména její recidivou. Novelou přestupkového zákona,

---

⁹⁸ Praktická příručka pro obce: Uplatnění zákazu pobytu v praxi, vydaný poslankyní Parlamentu ČR Mgr. Ing. Ivanou Řápkovou.

kteřou byla zavedena sankce zákaz pobytu a kteřou prosadila poslankyně Mgr. Ing. Ivana Řápková, správni orgány a strážníci obecních, respektive městských policií získali účinný nástroj boje s recidivními přestupci. Vykázání za hranice města se tak nyní musejí obávat zloději krytů kanálů, bezdomovci, jež lidé jdoucí ráno do práce musejí překračovat ve svých vchodech, a další individua páchající drobnou kriminalitu, včetně lehkých žen - prostitutek nabízejících nevybíravým až vyzývavým způsobem sexuální služby. Vyslovení sankce „Zákazu pobytu“ v praktické činnosti správniích orgánů, zejména větších měst, neúměrně a značně zatížených drobnou pouliční kriminalitou, nejsou žádnou zvláštností a ojedinělostí, ale spíše naopak prosazování novely zákona číslo 429/2012 Sb. do praxe je jejich prioritou, jedině tak mohou účinně ochránit obyvatele svých měst a účinněji čelit recidivě v páchání přestupkové delikvence.

8.3 Podmínky a předpoklady pro uložení sankce zákazu pobytu

Z novely zákona o přestupcích číslo 494/2012 Sb., vyplývá, že sankci zákazu pobytu je možné uložit pachateli přestupku bez ohledu na jeho státní příslušnost, a to až na dobu 3 měsíců na území celé obce nebo její části za plnění následujících zákonných podmínek:

- úmyslně spáchaný přestupek, který významně narušuje místní záležitosti veřejného pořádku
- uložení sankce zákazu pobytu je nezbytně nutné k zajištění ochrany místních záležitostí veřejného pořádku
- přestupek byl na území stejné obce spáchán opakovaně, respektive pachatel byl v posledních dvanácti měsících před spácháním přestupku pravomocně uznán vinným z přestupku za obdobné jednání
- pachatel nesmí mít v místě nebo obvodě, kde mu byl uložen zákaz pobytu, trvalý pobyt nebo hlášený pobyt podle zvláštního právního předpisu, a to zákona číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR.

8.4 Sankci zákazu pobytu může uložit správní orgán pouze za přesně vyjmenované přestupky, a to

- přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi § 30 odst. 1 písm. a), b), c), e), f), g), h), ch), j) a k)
- ostatní přestupky proti pořádku ve státní správě a přestupky v územní samosprávě § 46 odst.1, v jejichž rámci jde o porušení povinností stanovených v obecně závazných vyhláškách obcí a krajů vydaných na úseku jejich samostatné působnosti,
- přestupky proti veřejnému pořádku § 47 odst. 1 písm. b), c), d), f), g) a h)
- přestupky proti občanskému soužití § 49 odst. 1 písm. c)
- přestupky proti majetku § 50 odst. 1

8.5 Zásady pro aplikační praxi při ukládání sankce zákazu pobytu

Od uložení sankce zákazu pobytu lze upustit, jestliže uplynula polovina doby výkonu této sankce a pachatel přestupku způsobem svého života prokázal, že její další výkon není potřebný. Uložení sankce zákazu pobytu, místu a době jeho trvání, popřípadě o upuštění od jeho výkonu uvědomí správní orgán, který zákaz pobytu uložil, neprodleně Policii ČR a rovněž obecní úřad, na jejichž území má pachatel přestupku trvalý pobyt. Tyto orgány mají povinnost poskytnout součinnost obecním, respektive městským policiím, nedodržení sankce zákazu pobytu je trestným činem, respektive přečinem „Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337 odst. 1 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku), pachatel, jemuž byla sankce zákazu pobytu uložena, se může do „zakázaného místa“ za určitých podmínek dostavit. Obecní úřad obce, na jejímž území má pachatel přestupku trvalý pobyt nebo hlášený pobyt podle zvláštního předpisu, a to zákona číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, může vydat povolení ke krátkodobému pobytu. Jedná se o závažné osobní důvody, a to například návštěva lékaře nebo orgánu veřejné moci. Obecní úřad může povolení vydat pouze se souhlasem správního orgánu, který sankci zákazu pobytu uložil, v návaznosti na novou sankci novela (zákon číslo 494/2012 Sb.) upravuje pro účely kontroly evidenci uložené sankce v informačních systémech evidence obyvatel a evidence cizinců (změna § 3 až § 6, § 8 zákona číslo 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, a změna § 158 zákona číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců), sankci zákaz pobytu nelze uložit mladistvému pachateli přestupku, v souvislosti se zavedením sankce zákazu pobytu novela (zákon číslo 494/2012 Sb.) vymezuje pojem noční klid jako dobu od 22:00 hodin do

06:00 hodin. Zároveň ale umožňuje obci udělit pro dobu nočního klidu výjimku s ohledem na aktuální dění v obci (slavnosti, společenské zábavy, rodinné akce atd.).

9 Charakteristika postihů za přestupky a trestné činy a jejich rysy

9.1 Charakteristika postihů za přestupky

Pro postih, respektive pro označení právního důsledku (následku zaviněného jednání, které je přestupkem), používá přestupkové právo termín „sankce“, kdy za přestupek (viz § 11 odst. 1 a 2 zákona o přestupcích) lze uložit jen sankce, které stanoví přestupkový nebo jiný zákon, přičemž ustanovení § 11 zákona o přestupcích je ustanovením obecným a tedy správní orgán podle něho postupuje, pokud jiný (zvláštní - speciální) zákon nemá o sankci za přestupky v něm uvedené zvláštní ustanovení o postihu. Sankcí za spáchaný přestupek může být podle § 11 zákona o přestupcích pouze **napomenutí, pokuta, zákaz činnosti, propadnutí věci a zákaz pobytu**.⁹⁹ Vedle uvedených sankcí lze za zaviněný přestupek uložit ochranná opatření podle ustanovení § 16 zákona o přestupcích, přičemž ochrannými opatřeními jsou:

a) **omezující opatření**

b) **zabrání věci**

Ochranná opatření nejsou sankcemi. Od nich se liší tím, že újma, kterou způsobují, není jejich záměrně vyvolaným, ale jen vedlejším účinkem. Podstatou ochranných opatření je prevence. Jejich cílem je odstranit nebo alespoň omezit nebezpečí dalšího porušení nebo ohrožení zájmů, které chrání přestupkový zákon.¹⁰⁰

Omezující opatření (ustanovení § 17 zákona o přestupcích) spočívá v zákazu navštěvovat určená veřejně přístupná místa a místnosti, v nichž se podávají alkoholické nápoje nebo se konají veřejné tělovýchovné, sportovní nebo kulturní akce. Lze je uložit pachateli přestupku na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi (ustanovení § 30 zákona o přestupcích), přestupku proti veřejnému pořádku (ustanovení § 47 a § 48 zákona o přestupcích) a přestupku proti občanskému soužití (ustanovení

⁹⁹ Beck-online: *Zákon č. 200/1990 Sb. Zákon České národní rady ze dne 17. května 1990* [online]. Praha: Beck-online, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mjzheyf6mrqga>>.

¹⁰⁰ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 52.

§ 49 zákona o přestupcích). Omezující opatření musí být přiměřené (adekvátní) povaze a závažnosti spáchaného přestupku a lze je uložit jen spolu se sankcí a nejdéle na dobu jednoho roku.¹⁰¹

Zabrání věci (ustanovení § 18 zákona o přestupcích) spočívá v tom, že nebylo-li uloženo propadnutí věci uvedené v ustanovení **§ 15 odst. 1 písm. a)** zákona o přestupcích /věc, která byla ke spáchání přestupku užita nebo určena/ nebo **písm. b)** /věc která byla přestupkem získána nebo byla nabyta za věc přestupkem získanou/ zákona o přestupcích, lze rozhodnout, že se taková věc zabírá, jestliže náleží pachateli, kterého nelze za přestupek stíhat, nebo nenáleží pachateli přestupku nebo mu nenáleží zcela a jestliže to vyžaduje bezpečnost osob nebo majetku anebo jiný obecný zájem.¹⁰²

Nutno zdůraznit, že ochranná opatření nejsou, jak je již uvedeno, sankcemi a od sankcí se liší tím, že újma, kterou způsobují, není jejich záměrně vyvolaným, ale vedlejším účinkem. Podstatou ochranných opatření je prevence a jejich cílem je odstranit nebo alespoň omezit nebezpečí dalšího porušení nebo ohrožení zájmů, které chrání zákon o přestupcích. Přestupkové právo zná i postih *sui generis* ve formě upuštění od uložení sankce (viz § 11 odst. 3 zákona o přestupcích), domluvu (viz § 87 zákona o přestupcích) a odebrání bodů bodovým systémem (viz zákon číslo 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích).

Tedy **postih** je širším pojmem než pojem **sankce**, neboť vyjadřuje všechny možné formy vyvození odpovědnosti za spáchaný přestupek (exces z pravidla chování). Zákon o přestupcích nerozlišuje hlavní a vedlejší sankce. Tedy sankce může být uložena buď samostatně (za přestupek se uloží jedna ze sankcí) nebo s jinou sankcí (za přestupek se uloží více sankcí zároveň), přičemž výjimku tvoří napomenutí, které nelze uložit spolu s pokutou. Tedy buď to či ono, což má konec konců svoji vnitřní logiku, neboť jedno vylučuje druhé. Postih, respektive sankce jako finální produkt bilance mezi zaviněním, resp. konkrétní společenskou nebezpečností v jednání přestupce a významem zákonem chráněného zájmu (typovou společenskou nebezpečností), by v první řadě neměl být chápán a zaměňován za cíl aplikace zákona o přestupcích nebo alespoň ne za cíl primární, ale pouze jako **prostředek k dosažení cíle**, tj. ochraně společnosti před pachateli přestupků a jejich výchově k tomu, aby vedli řádný život

---

¹⁰¹ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 52-54.

¹⁰² ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 54-55.

a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti. A v řadě druhé už vůbec ne jako **msta** společnosti za porušení pravidla chování.^{103,104}

V praktické činnosti správního orgánu, zejména u tzv. „Návrhových přestupků“ (deliktů projednávaných jen na návrh – viz ustanovení § 68 zákona o přestupcích), se u více jak poloviny projednávaných věcí setkává správní orgán s faktem, že pohnutkou oznámení, respektive návrhu na projednání přestupku je snaha postiženého, oznamovatele či navrhovatele, aby přestupce byl co nejpřísněji postížen, aniž by jim (postiženému, oznamovateli či navrhovateli) šlo o nápravu deliktem narušených společenských vztahů a zejména výchovné působení na přestupce, respektive jeho nápravu. Tato skutečnost signalizuje závěr, že laickou, a nejen výlučně laickou společností je postih, respektive sankce vnímána jako nutné odvetné příkoří, msta či pokoření přestupce, což je zásadní hrubý omyl společenského vědomí, neboť **postih** obecně by měl v sobě kumulovat organickou jednotu **prevence, výchovy a represe**, jako základních rysů postihu. Jednotlivé rysy postihu za přestupky (prevenci, výchovu a represí) blíže objasním s ohledem na jejich obecnou platnost, jak pro přestupky, tak i trestné činy, až po stati „Charakteristika postihu za trestné činy“, kde na základě historického vývoje **postihu** i blíže popíši a zdůvodním místo, úlohu a nezbytnost humánního atributu trestní odpovědnosti za spáchaný přestupek či trestný čin. Přispěje to bezesporu k mnohem lepší orientaci, větší vypovídací hodnotě, srozumitelnosti a zároveň logičnosti vlastní bakalářské práce.

Ve smyslu blízkosti, až překrytí přestupkového práva s právem trestním, by bylo jen a jen pozitivním, jestliže by i zákon o přestupcích, tak jako trestní zákon, obsahoval samostatné explicitní ustanovení o účelu postihu (sankce) za spáchaný přestupek, včetně podrobnější úpravy pravidel pro výběr druhu sankce a stanovení výměry sankce, respektive stanovení metodiky a metod pro výběr a výměru sankcí, což ovšem za stávajícího úzkého spektra postihů za přestupky (napomenutí, pokuta, zákaz činnosti, zákaz pobytu a propadnutí věci) není nezbytně nutné, ale s ohledem na vývoj společenských vztahů, kdy se dá předpokládat, že dříve či později zákonitě musí (tak jako v právu trestním) doznat přestupkové právo změn v podobě podstatného rozšíření spektra postihů (druhů sankcí), zejména o duální sankce (alternativní tresty), kdy utopíi

---

¹⁰³ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 8-10 a s. 40-43.

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 499.

by nemuseli být obecně prospěšné práce, možná i domácího vězení, včetně zpřísnění peněžní sankce, zejména za úmyslné a recidivní jednání.

9.2 Charakteristika postihů (trestů) za trestné činy

Pro postih, respektive označení právního důsledku za spáchaný trestný čin, používá současné platné a účinné trestní právo (trestního zákoník) pojem „**trestní sankce**“, respektive tresty (ustanovení § 52 trestního zákoníku)¹⁰⁵ a „**ochranná opatření**“ (ustanovení § 98 trestního zákoníku),¹⁰⁶ které lze definovat jako opatření státního donucení, které jménem státu (republiky) na základě a v mezích trestního zákona (ustanovení § 37 odst. 1 trestního zákoníku) ukládají v předepsaném řízení místně a věcně příslušné soudy, přičemž pachateli nelze uložit kruté a nepřiměřené trestní sankce. Výkonem trestní sankce nesmí být ponížena lidská důstojnost (ustanovení § 37 odst. 2 trestního zákoníku). Za trestné činy může soud uložit **pouze tyto tresty:**

- odnětí svobody
- domácí vězení (nový institut)
- obecně prospěšné práce
- propadnutí majetku
- peněžitý trest
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- zákaz činnosti
- zákaz pobytu
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (nový institut)
- ztrátu čestných titulů a vyznamenání
- ztrátu vojenské hodnosti
- vyhoštění¹⁰⁷
- **a ochranná opatření, kterými jsou**
- ochranné léčení
- zabezpečovací detence
- zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 713.

¹⁰⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1150-1154.

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 713.

Vedle shora popsaných druhů trestů je zvláště upraven ještě jeden druh trestu. Jedná se o „**výjimečný trest**“¹⁰⁹ (ustanovení § 54 trestního zákoníku), jenž spočívá v trestu odnětí svobody od dvaceti do třiceti let. Dále může spočívat v trestu odnětí svobody na doživotí, přičemž výjimečný trest však může být uložen jen za zvláště závažný zločin (ustanovení § 14 odst. 3 trestního zákoníku a jsou to ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákona stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let), u něhož to trestní zákoník dovoluje. Trestní právo zná vedle trestů shora popsaných i další instituty trestně právního postihu a to **upuštění od potrestání** (ustanovení § 46 trestního zákoníku), **upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence** (ustanovení § 47 trestního zákoníku), **podmíněné upuštění od potrestání s dohledem** (ustanovení § 48 trestního zákoníku). Trestní zákoník dále obsahuje ustanovení o „**Podmíněném odkladu výkonu trestu odnětí svobody**“ (§ 81 trestního zákoníku), „**Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem**“ (§ 84 trestního zákoníku). Tedy **postih** je širším pojmem než pojem **trestní sankce**, respektive **trest**, neboť vyjadřuje všechny možné formy vyvození odpovědnosti za spáchaný trestný čin (tak jako u přestupku jsou vedle sankcí i další instituty postihů umožňující ochranu společnosti před pachateli trestných činů). Tedy jak již bylo částečně naznačeno, **účelem trestu** (dříve explicitně v ustanovení § 23 trestního zákona), nyní v kontextu trestního zákoníku, zejména pak z jednotlivých ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovávat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti. Výkonem trestní sankce ale nesmí být ponížena lidská důstojnost (ustanovení § 37 odst. 2 trestního zákoníku).¹¹⁰ Tímto explicitním vyjádřením „účelu trestu“ dává trestní právo jasně najevo, že postih (trest) není mstou a není ani primárním cílem řízení o trestném činu, ale pouze cílem sekundárním, respektive prostředkem k dosažení primárního cíle, tj. ochraně společnosti před pachateli trestných činů a jejich výchově k respektování práv a svobod jiných.

V našem platném trestním právu nedominuje (což je podle mého názoru ke škodě) tzv. „sčítací“ metoda, respektive zásada „kumulace trestů“, která je příznačná a vlastní pro anglosaský (ostrovní) právní systém, kdy za více spáchaných trestných

---

¹⁰⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1150.

¹⁰⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 731-742.

¹¹⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 496-499.

činů se pachateli uloží za každý spáchaný trestný čin samostatný trest a součet takto uložených trestů pak dává celkovou výměru trestu (třeba i více jak sto let). Po vzoru práva kontinentálního (evropského), zformovaného pod vlivem práva římského, je v našem právním řádu aplikována metoda (zásada) „Absorpce trestu“ (pohlcování, vstřebávání či redukce – viz ustanovení § 43 odst. 1 trestního zákoníku),¹¹¹ která u souběhu trestných činů, respektive u trestních věcí soudně projednávaných ve společném řízení za spáchání dvou a více trestných činů, nepřipouští sčítání trestních sazeb jednotlivých spáchaných trestných činů. Naopak ale stanovuje, že se pachateli více trestných činů uloží úhrnný trest podle toho zákonného ustanovení, které se vztahuje na trestný čin z nich nejpřísněji trestný (jde o užití tzv. horizontální polohy), a jde-li o více činný souběh většího počtu trestných činů, může soud pachateli uložit trest odnětí svobody v rámci trestní sazby, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu, přičemž horní hranice trestní sazby odnětí svobody však nesmí ani po tomto zvýšení převyšovat dvacet let a při ukládání výjimečného trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nesmí převyšovat třicet let. Vedle trestu přípustného podle takového zákonného ustanovení lze v rámci úhrnného trestu uložit i jiný druh trestu (a to fakultativně), jestliže jeho uložení by bylo odůvodněno některým ze souzených trestných činů. Jsou-li dolní hranice trestních sazeb odnětí svobody různé, je dolní hranicí úhrnného trestu nejvyšší z nich. Obligatorní uložení trestů v horizontální poloze bylo zakotveno v předešlé trestně právní úpravě platné do roku 1990, kdy zákonem číslo 175/1990 Sb., byl zrušen trest smrti a tento trest nahrazen trestem doživotí, kdy při uložení trestu smrti se zároveň bezvýjimečně ukládal i trest „ztráty čestných titulů a vyznamenání“ a trest „ztráty vojenské hodnosti“.

S ohledem na současně platný a v účinnost od 1. 01. 2010 vstoupivší zákon číslo 40/2009 Sb., „Trestní zákoník“ se v této souvislosti musím zmínit, že tento nový trestní zákoník radikálně mění nejen strukturu předešlého trestního zákona číslo 140/1961 Sb., (jeho části, hlavy, oddíly a paragrafy), ale především se mění obecná část, včetně ustanovení o „Trestních sankcích“, kde oproti předešlým trestům přibyl trest „domácího vězení“ a „zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce“ (ustanovení § 52 písm. b), a písm. i) trestního zákoníku),¹¹² což je bezesporu pozitivní přínos. Jednak se značnou měrou napomůže vyřešit otázku nedostatečné kapacity míst pro výkon trestu odnětí svobody, respektive věznic (schází

---

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 581-611.

¹¹² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 713.

umístění cca pro 15% odsouzených k trestu odnětí svobody) a jednak společensky přerůstajícího problému a fenoménu, kterým bezesporu je otevřené násilí na fotbalových stadionech. Současně nový trestní zákoník podstatně upřesňuje pravidla pro výběr druhů trestů a jejich ukládání (výměru). Je i rozšiřována diferenciacie trestů, kdy na straně jedné (té nejméně společensky nebezpečné, respektive společensky škodlivé) dominuje „upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence“ či uložení „domácího vězení“ ukládané u méně závažných, především nedbalostních trestných činů a méně narušených, respektive nenarušených pachatelů. Na straně druhé, té pro společnost zvláště nebezpečné, se výrazně zpřísňují tresty a současně, ku prospěchu věci, se dává menší prostor pro uplatnění zásady „asperace“, která je kompromisem mezi „kumulační“ a „absorpční“ metodou a která umožňuje u **více činného souběhu většího počtu trestných činů** (ustanovení § 43 trestního zákoníku), dále **u recidivy zvláště závažného zločinu** (ustanovení § 59 trestního zákoníku) a konečně **u trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny** (ustanovení § 108 trestního zákoníku) zvýšení horní hranice trestní sazby o jednu třetinu, kdy vyjma ustanovení § 59 trestního zákoníku horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat dvacet let, respektive třicet let, přičemž zvýšení horní hranice trestní sazby je vázáno na podmínku **spáchání většího počtu trestných činů ve více činném souběhu** (ustanovení § 43 trestního zákoníku),¹¹³ nebo **spáchání zvláště závažného zločinu** (ustanovení § 59 trestního zákoníku)¹¹⁴ a konečně na podmínku **spáchání trestného činu ve prospěch zločinecké skupiny** (ustanovení § 108 trestního zákoníku)¹¹⁵. Předěšlá právní úprava (zákon číslo 140/1961 Sb., trestní zákon) se ovšem spokojovala a stanovovala horní hranici trestní sazby u trestných činů pro zpřísnění trestu (asperace) již od osmi let (ustanovení § 41 odst. 2 a ustanovení § 62 trestního zákona), a dotýkala se tak rozhodně většího počtu trestných činů, respektive pachatelů.^{116,117} Nová právní úprava rozšířila použití asperace i o další možnosti, jak je shora popsáno, a to i na mnohost skutků (tj. více činný souběh) a páchaní trestných činů ve prospěch organizované zločinecké skupiny (spolčení). Ovšem jde a půjde o to, aby v rozhodovací činnosti soudů toto rozšířené spektrum (diferenciacie) trestů bylo

¹¹³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 581-611.

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 804-812.

¹¹⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1236-1245.

¹¹⁶ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 82-83.

¹¹⁷ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 108.

adekvátně využíváno, neboť současná soudní praxe totiž ukazuje, že není dostatečně (adekvátní měrou) využívána zejména horní trestní škála, včetně asperace trestů, tj. zvýšení horní hranice o 1/3 a uložení trestu v horní polovině takto nově vzniklé trestní sazby, což například u trestného činu s trestní sazbou od dvou do devíti let odnětí svobody znamená, že takto nám vzniká nová trestní sazba od dvou do dvanácti let odnětí svobody. Přitom se trest ukládá v horní polovině takto nově vzniklé trestní sazby tj. trest odnětí svobody od sedmi do dvanácti let. V případě, že by se jednalo o trestný čin s trestní sazbou od dvanácti do dvaceti let odnětí svobody (např. zvlášť závažný zločin Vražda – viz ustanovení § 140 odst. 2 trestního zákoníku), tak by asperace spočívala v tom, že by se takto vytvořilo pásmo umožňující uložit pachateli trest odnětí svobody od dvanácti do dvaceti šesti let odnětí svobody, což je bezesporu citelné zostření postihu.¹¹⁸ Převýšení hranice trestní sazby asperací nad dvacet, resp. třicet let, je ovšem možné potud, pokud jde o zvlášť závažný zločin (ustanovení § 14 odst. 3 trestního zákoníku), tedy u aplikace ustanovení § 43 trestního zákoníku (více činný souběh většího počtu trestných činů, respektive přečinů)¹¹⁹ nebo ustanovení § 108 trestního zákoníku (trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny)¹²⁰ při aplikaci asperace převýšení hranice dvaceti, resp. třiceti let nepřichází do úvahy, neboť to trestní zákoník nepřipouští, respektive zakazuje, a jediným praktickým dopadem je vytvoření tzv. nové horní poloviny trestní sazby, například u trestného činu s trestní sazbou od deseti do osmnácti let by vznikla zvýšením o 1/3 nová trestní sazba a to od desíti do dvaceti let, přičemž trest by byl uložen v horní polovině takto nově vzniklé trestní sazby a to od patnácti do dvaceti let (původní horní polovina spočívala v rozpětí čtrnáct až osmnáct let). Analýzou stávající soudní (respektive rozhodovací) praxe lze konstatovat, aniž bych se dopouštěl hrubé nepřesnosti, že se nevyužívá v plné míře ani standardu v postihu, natož zpřísnění postihu recidivistů (tj. aplikace zpřísnění trestů dle ustanovení § 43 trestního zákoníku z důvodů více činného souběhu většího počtu trestných činů), kdy může u soudců působit podvědomí, že jsou věznice jednak již přeplněné a jednak, že množina odsouzených čeká na možnost nástupu výkonu trestu odnětí svobody, což může ovlivňovat soudce natolik, že se přikloní spíše k nižší výměře vyneseného trestu.

---

¹¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1457-1481.

¹¹⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 581-611.

¹²⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1242-1245.

9.3 Rysy postihu za přestupky a trestné činy

Jak již bylo dříve podrobně popsáno **postih**, (sankce – trest) není a ani nemůže být jen **primitivním, jednorázovým, odvetným opatřením** (mstou)^{121,122} za spáchaný přestupek či trestný čin, ale **postih** v kvalifikované podobě (pozitivního práva) musí v sobě kumulovat jak ochranu společnosti před pachateli trestných činů, tak i výchovu pachatele k řádnému životu, včetně retribuce (nápravy-odčinění) trestným činem způsobené újmy. Takže postih lze na základě již uvedeného determinovat jako opatření správního či státního donucení, které je a u pozitivního práva musí být organickou jednotou **prevence, výchovy a represe**.

9.3.1 Preventivní rys

Tento atribut lze spatřovat již v samotné existenci přestupkového a trestního práva, které tím, že explicitně stanoví, která jednání (dispozice a hypotézy) jsou přestupkem, respektive trestným činem, a zejména stanoví za jednotlivá přestupková či trestně činná jednání příslušné postihy (sankce-tresty), které mají reálně odrazovat a také odrazují velkou množinu občanů od protiprávního jednání.¹²³

Explicitně je preventivní rys vyjádřen například v ustanovení § 1 zák. č. 140/1961 Sb., o trestním řízení soudním,¹²⁴ kde se vedle jiného stanovuje, že trestní řízení musí působit k upevnování zákonnosti, **k předcházení a zamezování trestné činnosti**, k výchově občanů atd. Rovněž tak vlastní aplikace trestního práva, tedy jednotlivě projednávané a trestní sankcí postižené delikventní jednání, působí více či méně na mínění (společenské vědomí) ostatních spoluobčanů, zejména pak vedle pachatele trestného činu působí intenzivně na přímé účastníky a svědky projednávané věci. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že zásada neveřejnosti ústního jednání o přestupcích je spíše negativního charakteru, neboť snižuje a potlačuje preventivní složku vlastního postihu (sankce) na straně jedné a na straně druhé zvyšuje výhodnost prostředí pro přestupce (komorní až kabinetní prostředí bezesporu výhodným pro delikventa je) a zmenšuje tak působení na vědomí přestupce. Naopak se jako výrazně

¹²¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 511-532.

¹²² ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 43-45.

¹²³ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 96.

¹²⁴ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 448.449.

pozitivní jeví v řízení trestním zásada **veřejnosti**, která dává možnost občanům zúčastnit se jednání před soudem, přitom zásada veřejnosti není produktem trestního práva, ale jde o institut, o který se opírá celý náš platný právní řád a proto je tato zásada obsažena již v čl. 38 odst. 2 Listiny práv a svobod.

Rys prevence postihu lze spatřovat, ač se to na první pohled zdá až absurdním, v účelu trestu, který byl explicitně vyjádřen v § 23 zrušeného trestního zákona¹²⁵ a který lze v kontextu současně platného a účinného trestního zákoníku i trestního řádu dovodit a konstatovat tak dvě skupiny cílů účelu trestu a to:

1. **konečný cíl**, kterým je **ochrana společnosti před pachateli trestných činů** k tomu, aby byl konečný cíl naplněn, směřuje i
2. **dílčí cíl**, kterým je **výchova pachatele k řádnému životu**

Z jednotlivých ustanovení trestního zákona vyplývá, že účel trestu je postaven rovnoměrně na prevenci a represí. Rozlišujeme prevenci individuální (působení na pachatele) a prevenci generální (působení na ostatní členy společnosti). Represe, jak již bylo několikrát popsáno, může být pouze individuální, což vyplývá zejména ze zásady personality v trestání (trest může dopadat pouze na pachatele trestného činu a nejedná se o nic jiného, nežli o ekvivalent zásady trestní odpovědnosti – rovněž individuální). Z tohoto je zřejmá posloupnost a to, že represe (individuální) působí nejprve na pachatele trestného činu, tedy vyvolání individuální prevence a následně (či současně) působí na ostatní členy společnosti a vyvolávána je tak prevence generální, přičemž exemplární trestání je z hlediska dikce ust. § 37 odst. 2 trestního zákoníku nepřipustné (cituji: „*Pachateli nelze uložit kruté a nepřiměřené trestní sankce*“).¹²⁶ K preventivnímu rysu postihu lze zcela na závěr (až s naprostou jistotou) prohlásit, že u osob s vyšším stupněm sociálního a právního vědomí (morálky) je již existence přestupkového a trestního práva (kromě vzácných výjimek) plně dostačující k tomu, aby zákonem chráněné zájmy neporušovaly a pravidla chování a jednání dobrovolně jako společenskou normu a standard zachovávaly. Naproti tomu u osob náchylných k delikvenci a nerespektování daných společenských norem tzv. nepřizpůsobivých se preventivní složka a působení mají účinkem a vzniká tak názor, že jediná efektivní se

¹²⁵ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 54-55.

¹²⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 496-508.

u těchto zatvrzelých recidivistů jeví represivní složka postihu, což se dá parafrázovat úslovím, že nejúčinnější prevencí je represe nebo že represe je nejúčinnější forma prevence.

9.3.2 Výchovný rys

Výchovný rys je jednak vyjádřen zákonodárcem v ustanovení § 1 zákona o přestupcích.¹²⁷ V tomto paragrafu je uloženo orgánům státní správy a samosprávy vést občany k dodržování zákonů a jejich právních předpisů a respektování práva spoluobčanů. Dále v § 11 odst. 3 zákona o přestupcích (od uložení sankce se upustí, jestliže k nápravě pachatele postačí samotné projednání přestupku)¹²⁸ a v § 84 zákona o přestupcích, kde je explicitně uvedeno, že pokuta se uloží, nepostačí-li domluva.¹²⁹ Zákonodárce tak dává najevo, že postih, respektive sankce, není primárním cílem řízení o přestupku, ale pouze prostředkem a oprávněním správního orgánu k tomu, aby občany vychovávali k respektování a zachovávaní zákonů a práv a oprávněných zájmů ostatních. Výchovný rys je zakotven i v zákoně č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků (dále jen správní řád), zejména v zásadách správního řízení, a to v § 2 odst. 4 v zásadě souladu s veřejným zájmem,¹³⁰ § 4 odst. 2, 3 a 4 v zásadě součinnosti s účastníky,¹³¹ § 6 v zásadě rychlosti a procesní ekonomie¹³² a také i v § 7, a to v zásadě rovnosti účastníků řízení.¹³³ Zde je třeba zdůraznit, že respektováním a přímým (evidentním) důrazným prosazováním těchto zásad v procesu správního řízení (ústního jednání § 74 zákona o přestupcích),¹³⁴ především u deliktů proti cti, důstojnosti a pokojného stavu se u společensky vyspělých a přízpůsobivých přestupců docílí žádoucího stavu, tj. vyšší míry právního vědomí a úcty k právu a oprávněným zájmům jiných, již v průběhu řízení a mnohdy vyhlášení rozhodnutí je již ryze formálním aktem.

¹²⁷ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 23-24.

¹²⁸ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 42.43.

¹²⁹ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 170-171.

¹³⁰ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 13. aktual. vydání, Praha: Linde Praha, 2006, s. 182.

¹³¹ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 13. aktual. vydání, Praha: Linde Praha, 2006, s. 182.

¹³² ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 13. aktual. vydání, Praha: Linde Praha, 2006, s. 183.

¹³³ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. 13. aktual. vydání, Praha: Linde Praha, 2006, s. 183.

¹³⁴ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 155-156.

V takovém případě, kdy i z chování (přístupu) delikventa (přestupce) je zřejmé, že se cítí být provinilým a projevuje snahu o retribuci (odčinění), by neměla být (pokud zde není jiná objektivní překážka či okolnost) uložena pokuta, nebo alespoň ne vysoká (viz ustanovení § 11 odst. 3 a § 84 zákona o přestupcích) a nepostačí-li domluva.

Ještě důrazněji a explicitněji je atribut výchovy vyjádřen zákonodárcem v oblasti trestního práva, což je samozřejmé a logické, neboť je to dáno poměrně větší mírou zainteresovanosti společnosti na ovlivnění stavu kriminality, jako výrazně negativního jevu zasahujícího ty nejdůležitější zájmy a hodnoty jednotlivce a společnosti (život, zdraví, svobodu, majetek). Výchovný rys trestního práva je především explicitně zakotven v ustanovení § 1 odst. 1 a 2 trestního řádu **účel zákona**¹³⁵ a samozřejmě v jednotlivých ustanoveních zvláštní části trestního zákona, kde vedle hlavního cíle (ochrany společnosti před pachateli trestných činů) je zakotven cíl „dílčí“ a to výchova pachatelů trestných činů k tomu, aby vedli řádný život. Od tohoto vůdčího právního instrumentu je pak odvozen celý systém (sít) dílčích ustanovení, které mají zabezpečovat aplikaci výchovného rysu v trestním právu. V trestním zákoníku se jedná zejména o ustanovení § 46 trestního zákoníku **upuštění od potrestání**,¹³⁶ dále § 47 trestního zákoníku **upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence**¹³⁷ a v § 48 trestního zákoníku **podmíněné upuštění od potrestání s dohledem**,¹³⁸ kde je soud zmocněn k tomu, aby pachateli uložil taxativně vyjmenované omezení a povinnosti spočívající jednak ve zdržení se návštěv nevhodného prostředí a heren a jednak podrobit se výchovným programům, včetně léčby závislosti na návykových látkách. V neposlední řadě je výchovný rys v trestním zákoně zakotven i v ustanovení § 98 trestního zákoníku **druhy ochranných opatření**,¹³⁹ kde se konstatuje, že ochrannými opatřeními jsou ochranná léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochranná výchova, přičemž ochrannou výchovu lze uložit jen mladistvému (§ 98 odst. 2 trestního zákona). Ochrannou výchovu mladistvého dále upravuje (zpřesňuje) ustanovení § 22 zák. č. 218/2003 Sb., **o soudnictví ve věcech mládeže** (dále jen „ZSM“). Tento zákon v ustanovení § 19 **výchovná omezení** taxativně vymezuje, čeho se má mladistvý delikvent vyvarovat, aby bylo docíleno jeho pozitivní výchovy. Stranou při prosazování

¹³⁵ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 448-450.

¹³⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 632-642.

¹³⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 643-649.

¹³⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 650-674.

¹³⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1150-1154.

výchovného rysu trestního práva nezůstává ani zákon č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků (dále jen „trestní řád“), který zejména v ustanovení § 1 odst. 1 stanovuje, že trestní řízení mimo jiného musí působit i k předcházení zamezování trestné činnosti, včetně výchovy občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití.¹⁴⁰ V ustanovení § 2 trestního řádu **základní zásady trestního řízení** je rys výchovy vtělen do odst. 7 **součinnost orgánů činných v trestním řízení se zájmovými sdruženími občanů a využívat jejich výchovného působení**¹⁴¹ a v odst. 10 **zásada veřejnosti** se stanovuje, že trestní věci se před soudem projednávají veřejně tak, aby se občané mohli projednávání zúčastnit a jednání sledovat.¹⁴²

9.3.3 Represivní rys

Pro obsáhlost této stati od sebe uměle izolují problematiku přestupků od problematiky trestných činů a vytvořím tak pojednání o každé zvlášť. Represe jako rys **postihu** tvoří relativně samostatnou stránku, a třebaže to zní paradoxně, represe by měla mít výchovný charakter a zároveň by měla působit preventivně (represe jako součást prevence, či parafrázově řečeno „represe jako neúčinnější forma prevence“). Proto pro účely ryze teoretické a potřeby této absolventské práce si dovoluji rozlišovat jednak represi tzv. v pravém slova smyslu a to **represi rigidní** [vyjadřující zejména funkci a roli odvetnou, potlačující, donucovací, související a mající povahu (rysy) uplatněné veřejné moci a autority (násilí)] a k **represi jako součást prevence a výchovy**, (respektive jako organické jednoty prevence a výchovy).¹⁴³

Na úvod je nutné zdůraznit, že takto uměle vytvořenou (izolovanou) represi rigidní aplikuji pro potřeby lepšího a účinnějšího objasnění problematiky **recidivních pachatelů**, kteří nevykazují nic jiného, nežli nepřizpůsobivost, zatvrzelost a sklony (náchylnost) k porušování práv a oprávněných zájmů jiných, včetně zásadního nerespektování orgánů státní moci, státní správy a samosprávy. V důsledku prohlubující se demokratizace se na straně jedné zvyšuje obzor práv a svobod jedince, ale na straně

---

¹⁴⁰ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 448-449.

¹⁴¹ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 450.

¹⁴² NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 451.

¹⁴³ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 40-43, s. 62-64 a s. 96.

druhé je demokratická společnost příliš shovívavá, ne-li benevolentní k excesům a vlastně zneužívání demokratických výhod (práv a svobod) k páčání trestných činů, což ve svém důsledku není nic jiného nežli vstupování do práv a svobod jiných. V těchto úmyslných útocích na postuláty demokracie by neměla být společnost tolik liberální, ale spravedlivě tvrdou, netolerantní a nekompromisní.

9.3.4 Represivní rys postihu přestupků

Represivní rys přestupkového práva je vyjádřen jednak v jednotlivých ustanoveních přestupkového zákona a v celé řadě dalších zákonů, ve kterých je to či ono jednání výslovně za přestupek označeno. Zvláště je tento rys vyjádřen systémem sankcí uvedených v ustanovení § 11 odst. 1 přestupkového zákona, kdy za přestupek lze uložit sankce: napomenutí, pokutu, zákaz činnosti, propadnutí věci a zákaz pobytu.¹⁴⁴ Je nepopíratelné, že daný systém sankcí nedává dostatečné předpoklady pro ochranu společnosti před pachateli přestupků, zejména pak před recidivními přestupci, kteří nevykazují nic jiného, nežli nepřizpůsobivost, zatvrzelost a náchylnost k porušování práv a oprávněných zájmů jiných. Na tento okruh pachatelů přestupků, ač není nijak malý a zanedbatelný, chybí ve struktuře přestupkového práva adekvátní výše sankcí (pokut) a ne pouze to, chybí zde především adekvátní druhy duálních sankcí, resp. alternativních trestů, jako např. „obecně prospěšné práce“. Vysoké procento recidivních přestupců je sociálně slabé společenské vrstvy (nejen finančně, ale zejména duševně - vědomím) a žije na hranici životního minima (bídy) a majetkových deliktů. A právě tito lidé se dopouštějí krádeží v řadě případů právě z pohnutky obstarání prostředků své obživy (tzv. sociální delikvence). Pokuty udělené těmto přestupcům jsou tzv. nedobytné a předem nevyvožitelné, neboť u nemajetného pachatele nelze vykonat exekuční (vykonávacímu) řízení, protože není co zabavit a prodat. Nejvíce tristní je skutečnost, že naším platným trestním právním řádem nelze v praktické rovině postihnout účinněji pachatele, který se opakovaně dopouští majetkových přestupků (například krádeží v supermarketech, či tzv. sběračů druhotných surovin formou zcizování dopravních značek, dopravního zařízení, kanálových mříží – vpustí, rohoží před panelovými domy a podobně), opakovaných v relativně krátkém časovém období, někdy kratším týdne, dokonce někdy i dne. Lze sice uložit vyšší pokuty, ale stále jen a jen pokuty.

---

¹⁴⁴ Beck-online: *Zákon č. 200/1990 Sb. Zákon České národní rady ze dne 17. května 1990* [online]. Praha: Beck-online, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mjzheyf6mrqga>>.

Samozřejmě, že můžeme namítnout, že možnost takovéto skutky (jednání) lze posoudit jako pokračující delikvenci (společný zločinný záměr spočívající ve výtěčnosti časová souvislost atd.), v jejímž rámci by šlo jednotlivé útoky, respektive jejich následky sečíst a v případě, že hodnota takto odcizených věcí přesáhne částku 5000,-Kč, delikvenci posoudit jako trestný čin „krádež“ dle ustanovení § 205 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.¹⁴⁵ Toto je ale pouhá ryzí teorie nebo námět vhodný pro vzdělávací proces v oboru práva, neboť v praktické rovině se jednak nepodaří jednotlivé útoky toho, či onoho delikventa zaznamenat (monitorovat), natož zadokumentovat. Dále příznačné pro tuto delikvenci je, že k ní dochází v městských aglomeracích, v nichž působí i více útvarů Policie ČR a současně Městská policie, mezi nimiž absentuje jak společná databáze předmětné delikvence, tak i integrovaný informační systém, což samozřejmě neumožňuje zaznamenat a zadokumentovat předmětnou delikvenci v její pokračující formě, resp. v reálném čase, jak požaduje trestní zákon. Paradoxem je, že i mezi správními orgány absentuje společná integrovaná databáze přestupců, která by signalizovala recidivu toho či onoho delikventa a to v reálném čase. Pro účinnější postih (represi) a tím i výchovu a prevenci, včetně posílení stavu pořádku a bezpečnosti, by bylo vhodné opakovaný majetkový přestupkový delikt postižený správním orgánem spáchaný formou krádeže, tento kvalifikovat jako trestný čin krádeže (viz analogie s ustanovením § 205 odst. 2 trestního zákoníku, kdy judikát umožňuje povýšit přestupek krádeže na trestný čin pouze po předchozím projednání a potrestání soudem a nikoliv orgánem správním).¹⁴⁶ V této souvislosti si je třeba uvědomit, že společností je právě drobná, byť toliko **přestupková** delikvence vnímána daleko negativněji nežli případy mnohdy závažných trestných činů. Vysvětlení tohoto jevu je prozaické, neboť drobná delikvence se přímo jednotlivých občanů dotýká a některých i frekventovaně, neboť má daleko širší horizontální rovinu. Namísto toho trestné činy a zejména pak zvláště závažné zločiny se dotýkají výrazně užšího okruhu osob a velmi zřídka, respektive zcela výlučně opakovaně.

Obdobou shora popsaného problému recidivy je ustanovení § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích „**narušování občanského soužití**“¹⁴⁷ formou tzv. domovního terorizování sousedů (samozřejmě opakovaného, systematického a eskalujícího), kde by měla být rovněž recidiva povyšovaná na trestný čin, neboť jde ve své podstatě

---

¹⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1976-1994.

¹⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1976 a s. 1988-1990.

¹⁴⁷ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*. vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 121-124.

o analogii s ustanovením § 199 trestního zákoníku **týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě**,¹⁴⁸ kdy opakovanost a eskalace (stupňovanost) by měla být z hlediska stupně společenské nebezpečnosti, respektive společenské škodlivosti povýšena a pojmenována jako trestný čin. V mnoha případech tzv. domovní, respektive sousedské násilí se jevově a svými důsledky kryje s tzv. násilím domácím, které je chráněno ustanovením § 199 trestního zákoníku.¹⁴⁹

Popsaný výčet, třebaže strohý a částečný (dal by se bezesporu více rozvést), umožňuje konstatovat, že nebudou-li u zatvrzelých společensky nepřizpůsobivých přestupců recidivistů dány adekvátní efektivní možnosti jejich účinného postihu a tím dosaženo reálné nápravy, bude systém přestupkového práva, tak jako doposud v tomto směru (smyslu) tzv. bezzubým a sebelepší jeho hypotézy a dispozice se minou účinkem a účinkem se mine i sebelepší přístup správního orgánu k projednávané věci, neboť přestupkový nemajetný zvrhlý recidivista, kudy bude chodit, tudy bude moci páchat přestupky, přičemž může být postižen pouze formálně vynesným rozhodnutím o uložení pokuty, byť na samé horní hranici s tím vědomím, že stejně v takovémto případě, respektive u takovéhoho přestupce nelze sankci vykonat (nebude mu co vykonávacím, resp. exekučním řízením zabrat). Tento začarovaný a bludný kruh musí dříve či později doznat legislativní pozornosti a následně nezbytně nutné úpravy ve formě jednak utvoření sankcí v trestním zákoně, kdy některá přestupková jednání budou pro recidivitu povyšována na trestný čin, a jednak rozšířením sankcí přestupkového práva, kdy vedle napomenutí, pokuty, zákazu činnosti a propadnutí věci přibudou i sankce další, kdy jako nejvíce přijatelnou a reálně možnou sankcí se jeví **obecně prospěšné práce**, jejíž délka by byla ekvivalentem finančního postihu – sankce (například pokuta ve výši 10.000,-Kč by se rovnala 200 hodinám obecně prospěšných prací a naopak). Jako reálná sankce za přestupky se jeví i institut domácího vězení nebo zákazu návštěv restaurací, respektive zdržet se návštěv nevhodného prostředí, či zdržet se hazardních her, což by napomohlo ovlivnit pozitivně recidivu násilí v restauracích, včetně majetkové delikvence. Nutno i zdůraznit, že s ohledem na dynamiku, respektive růstový trend již tak značného počtu přestupků, se stává tato oblast negativním společenským fenoménem, způsobilým ovlivnit pocit bezpečí u občanů více, nežli je tomu u trestných činů.

---

¹⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1939-1944.

¹⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1939-1944.

Zastávám názor, že pro notorické pachatele přestupků a jejich recidivisty musí být přísnější metr ve stylu **tříkrát a dost**, který by mohl postihnout například zloděje v supermarketech nebo opilé rušitele nočního klidu. Takovéto a podobné přestupkové jednání, nyní podléhající pouze finanční sankci či zákazu pobytu,¹⁵⁰ by přešly po třech opakováních v trestný čin s možností nástupu delikventa do vězení. Tomuto revolučnímu a bezesporu efektivnímu instrumentu by muselo v trestně právním systému předcházet a dojít k zavedení centrálního rejstříku pachatelů přestupků, tak jak je tomu již nyní u přestupku dopravních.

Zvláštní kapitolou je charakter postihu za přestupky u osob mladistvých, kdy na straně jedné dochází k nárůstu přestupků spáchaných mladistvými, zejména násilného a majetkového charakteru, kdy je vykazována i vyšší míra zavinění spočívající v použití hrubé síly doprovázené promyšleností a na straně druhé výrazně neefektivní možnosti postihu osob mladistvých za spáchaný přestupek (viz § 19 odst. 3 přestupkového zákona „Horní hranice pokuty se u mladistvých snižuje na polovinu, přičemž však nesmí být vyšší než 2000,-Kč“).¹⁵¹ A nejen to, vezmeme-li v úvahu, že právě u mládeže by měl být dán a položen důraz na výchovu (viz. § 19 odst. 1 přestupkového zákona se přihlíží k zvláštní péči, kterou společnost věnuje mládeži), tak lze i v tomto okruhu konstatovat evidentní nevyváženost mezi významností úlohy a cíle přestupkového práva na straně jedné a nižší flexibilitou postihu, respektive míry působení správního orgánu a jeho možností pozitivně regulovat přestupkovost mladistvých na straně druhé.

Pro úplnost je třeba v této souvislosti (absenci dostatečně účinného postihu za přestupky) se zmínit a znovu zopakovat tzv. „absorpci“ sankcí, která je obsažena v ustanovení § 12 odst. 2 zákona o přestupcích,¹⁵² která stanovuje, že za více přestupků téhož pachatele projednávaných ve společném řízení (viz § 57 zákona o přestupcích),¹⁵³ se uloží sankce podle ustanovení vztahujícího se na přestupek nejpřísněji postižitelný (analogie s ustanovením § 43 odst. 1 trestního zákoníku).¹⁵⁴ K této absorpci sankce lze jen uvést, že i zde je vyjádřena přílišná a nemístná benevolence, liberálnost a humánnost společnosti, která je neúměrně výhodná pro přestupce na úkor ochrany společnosti.

---

¹⁵⁰ Beck-online: *Zákon č. 200/1990 Sb. Zákon České národní rady ze dne 17. května 1990* [online]. Praha: Beck-online, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mjzheyf6mrqga>>.

¹⁵¹ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 55-56.

¹⁵² ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 43-45.

¹⁵³ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 138-139.

¹⁵⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 581-611.

9.3.5 Represivní rys postihu trestných činů

Represivní rys trestního práva je vyjádřen v jednotlivých ustanoveních zvláštní části trestního zákoníku (§ 140 až § 348), kde u každého trestného činu je stanoveno, že jej lze potrestat odnětím svobody, což ve své podstatě znamená, že za každý trestný čin (kromě vzácných výjimek) může být uložen některý z trestů uvedených v ustanovení § 52 trestního zákoníku,¹⁵⁵ kde lze ve škále jednotlivých trestů spatřovat tři základní druhy trestů. Jedná se o tresty na svobodě, na majetkových právech a na čestných právech. Tato úprava dává dostatečné předpoklady k účinné ochraně společnosti před pachateli trestných činů. Trestní zákoník stupnicí druhů trestů a trestních sazeb za jednotlivé trestné činy vyjadřuje hodnotový úsudek o stupni morální zavrženíhodnosti jednotlivých trestných činů (jde o vyjádření tzv. typové společenské nebezpečnosti). Trestní zákoník na rozdíl od přestupkového zákona řeší celkem adekvátně problematiku recidivních pachatelů – viz zásada asperace, respektive zpřísnění trestů, což umožňuje ustanovení § 59 trestního zákoníku,¹⁵⁶ kdy pachateli zvláště závažného zločinu (§ 14 odst. 3 trestního zákoníku),¹⁵⁷ který spáchal opětovně zvláště závažný zločin, může soud uložit trest v horní polovině trestní sazby, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu, přičemž horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody může po zvýšení převyšovat dvacet let. V této souvislosti za zmínku stojí, že nová právní úprava, již platný zákon č. 40/2009 Sb., který nabyl účinnosti od 1. 1. 2010, podstatně rozšířil okruh trestných činů, na které se tato asperace bude vztahovat, neboť sice stanovuje u ustanovení § 59 trestního zákoníku,¹⁵⁸ že toto zpřísnění bude možné za trestné činy s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. V předešlém trestním zákoně č. 140/1961 Sb., ale postačovalo osm let, což podle mého názoru a laického propočtu mírně sníží aplikovanost asperace (zpřísnění trestu) u tohoto institutu cca o 1/5 až 1/4, na straně druhé v zák. č. 40/2009 Sb., oproti předešlé úpravě došlo k rozšíření aplikace asperace přidáním ustanovení § 108 trestního zákoníku, umožňující pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny zvýšit trestní sazbu odnětí svobody o jednu třetinu. A ne pouze to, nová právní úprava doznala výrazného rozšíření asperace zejména prostřednictvím ustanovení § 43 trestního zákoníku **úhrrný a souhrrný trest**,¹⁵⁹ kdy soud může pachateli více činného souběhu většího počtu trestných činů

¹⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 713-725.

¹⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 804-812.

¹⁵⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 195-201.

¹⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 804-812.

¹⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 581-610.

uložit trest odnětí svobody v rámci trestní sazby, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu, přičemž takto nově vzniklá horní hranice trestu nesmí převyšovat dvacet let, což je podle mého názoru velký průlom a přiblížení se anglosaskému (ostrovnímu) právnímu systému. Osobně tento moment hodnotím jako trend humanizace a zároveň zpřísnění našeho trestního práva a soudnictví, ovšem s kritickou připomínkou, že tento stav bude klást větší nároky na kvalitu a rychlost dokazování, zejména v přípravném řízení trestním.

V souvislosti s problematikou zvláště závažných trestných činů, respektive zločinů a jejich recidivy je frekventovaně diskutovanou otázkou trestu absolutního, tj. trestu smrti. Na základě předešle popsaných postulátů lze konstatovat, že trest je naplněním spravedlnosti a současně je reakcí na zločin.¹⁶⁰ Podle této premise může trest smrti přicházet do úvahy pouze u úmyslných trestných činů, u kterých je následkem smrti pachatelé takovýchto trestných činů jsou obecně nazýváni vrahy a jde zpravidla o psychicky narušené osoby, které buď neplánují, nebo nejsou schopny kontrolovat své jednání. Pro tyto osoby, resp. vrahy, nemůže dle mého názoru fungovat odstrašující případ v podobě trestu smrti někoho, kdo již vraždil. Pokud někdo tvrdí, že věznění vrahů je zbytečně drahé, tak si myslím, že je jen špatně využita pracovní síla. Nevidím důvod, proč by nemohli být doživotně odsouzení trestanci efektivně využiti, aby výkon jejich trestu nebyl pro stát drahou záležitostí. Je pravdou, že existují trestné činy, které lze považovat za zcela neodpustitelné, zkrátka za ty nejhorší. Mezi takové patří zejména dětské oběti ať znásilněné nebo zabitě. Tedy spouště lidí proběhne hlavou, že pachatel by si zasloužil smrt. Ale pokud se nad tím hlouběji zamyslíme, zjistíme, že smrt by byla východiskem od problému pro vraha. Poprava by znamenala útek od problému a ulehčení situace pro pachatele. Mnohem horší trest je uvěznění osoby vraha na doživotí, aby se tak po celý zbytek života potýkal s tím, co spáchal. Tedy doživotní trest je trestem přísnějším než trest smrti.

---

¹⁶⁰ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 62-62 a s. 96.

10 Účinnost a nezastupitelnost postihu

10.1 Úvod

Důležitost postihu, jeho účinnost a nezastupitelnost, což je i jádrem této práce a kdy i tato stať bude syntézou popsaných postulátů, lze charakterizovat a velice stručně vyjádřit jako přímou úměru k důležitosti chráněného zájmu, jak zákonem o přestupcích, tak i trestním zákoníkem, což by mělo být v první řadě vyjádřeno v tzv. typové společenské nebezpečnosti, respektive sankci toho či onoho ustanovení přestupkového zákona či zákona trestního. Zákonodárce v zákoně obsaženou stupnicí druhů postihů a trestních sazeb za jednotlivé trestné činy či přestupky vyjadřuje hodnotový úsudek o stupni morální zavrženíhodnosti jednotlivých činů. V tomto smyslu je přímo žádoucí učinit exkurz a komparaci přestupku proti občanskému soužití formou fyzického násilí dle ustanovení § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích¹⁶¹ s přestupkem proti majetku dle ustanovení § 50 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích.¹⁶² U přestupku proti občanskému soužití § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích lze uložit pokutu v rozmezí **0 až 20.000,-Kč** (viz § 49 odst. 2 přestupkového zákona) a u přestupku proti majetku § 50 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích lze uložit pokutu v rozmezí **0 až 15.000,-Kč** (viz § 50 odst. 2 přestupkového zákona). Tedy u přestupku proti občanskému soužití lze sankci ve srovnání se sankcí na ochranu majetku označit za až směšnou a **nicotnou**, zejména pokud si uvědomíme, že plat některých přestupců dosahuje mnoha desítek tisíc Kč. Ještě výraznější disproporci objevíme, pokud srovnáme, zda zdraví a důstojnost člověka stojí níže než zájem na ochraně majetku, respektive srovnáme-li skutek, ve kterém pachatel tluče jiného pěstí hlava nehlava, či mu otlouká hlavu o zeď se skutkem, ve kterém pachatel „pouze“ ukradne, respektive se zmocní cizí věci nepřevyšující hodnotu 5.000,-Kč. Nicméně zákon je zákon a zákonem stanovené rozpětí sankce je nutno respektovat, ale současně je třeba problém náležitě věcně pojmenovat a signalizovat.

---

¹⁶¹ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 121-125.

¹⁶² ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 125-129.

10.2 Předpoklady a podmínky účinnosti postihu

Při syntéze dosud popsaného lze vyjádřit předpoklady a podmínky účinnosti postihu za přestupky a trestné činy těmito základními prvky:

- adekvátnost (proporcionalita)
- systémovost (nekampaňovitost), nepřetržitost
- bezodkladnost
- odůvodnění sankce – trestu (postihu)

10.3 Adekvátnost postihu

Adekvátnost výše postihu ve vztahu k významu chráněného zájmu (resp. společenské důležitosti), lze vyjádřit lapidárně „ani málo, ani moc“. Evidentně malý postih by vzbudil u pachatele spíše výsměch a degradování významu trestně právních norem než důvod k zamyšlení a uvědomění si společenskou škodlivost (špatnost) svého jednání. Na druhé straně neúměrně vysoký postih by také nevedl ke zpytování svědomí pachatelem, ale vedl by k vyvolání pocitu křivdy, což je způsobilé evokovat i mstu na okolí, resp. oznamovateli, poškozeném, navrhovateli či svědkovi nebo v tom ještě horším případě na komkoliv.¹⁶³

10.4 Systémovost a nepřetržitost postihu

Představuje nepřetržitou snahu soudního či správního orgánu, včetně orgánů činných v trestním řízení, zejména státního zastupitelství a policejních orgánů aplikujícího trestně právní normy o projednání všech přestupků a trestných činů. Nenechat nic, co vykazuje znaky přestupku či trestného činu bez povšimnutí (i méně závažné drobnosti projednat a postihnout alespoň vlastním projednáním). Systémovost a nepřetržitost se tak stává základním předpokladem a podmínkou pro naplnění (uplatnění) principu práva, jakým je „neodvratitelnost trestu za spáchaný zločin“.¹⁶⁴

---

¹⁶³ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 62-63 a s. 96.

¹⁶⁴ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 450.

10.5 Bezodkladnost postihu

K tomu, aby působil především princip neodvratitelnosti postihu za spáchaný prohřešek a tím i rys prevence a výchovy, je třeba věci projednávat co možná nejrychleji a postih realizovat pokud možno co nejdříve po spáchání deliktu.^{165,166} Zejména u méně společensky vyspělých jedinců je pozdější postih chápán jako msta, neboť si již mnohdy na svůj prohřešek ani nevzpomínají, což je příznačné zvláště u recidivistů páchajících drobné delikventní jednání mající charakter tzv. sociální kriminality (krádeže zboží v prodejnách, druhotných surovin atd.).¹⁶⁷

10.6 Odůvodnění postihu

Tento prvek, ač je podle mého názoru nejproblematictější, nejpodstatnější a nejméně ovlivňující účinnost vlastního postihu je mnohdy v aplikační praxi podceňován a bagatelizován. Ve své podstatě jde však o určující moment proto, zda si pachatel přestupku či trestného činu uvědomí škodlivost svého jednání a odejde od projednání svého delikventního jednání s pokorou ponaučeného či naopak odejde ukřivděn a ještě více asociálně zaměřen, tedy bez výchovného efektu a spíše asociálně zatvrzen a naladěn.¹⁶⁸

---

¹⁶⁵ BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, s. 55-57 a s. 96.

¹⁶⁶ NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, s. 450.

¹⁶⁷ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů*. 13. aktual. vydání, Praha: Linde Praha, 2006, s. 183.

¹⁶⁸ ČERNÝ, Jan. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 9. podstatně přeprac. vyd., Praha: Linde, 2005, s. 140-143.

Stručný závěr, dílčí a zevšeobecňující závěry a návrhy k de lege ferenda a de lege lata k výběru druhu postihu a jeho výměry

Závěr

Na základě dosud popsaného lze konstatovat, že v aplikační praktické činnosti by měl finální produkt, resp. bilancování mezi spáchaným deliktem a jeho postižením probíhat tak, že je-li prokázán delikt (přestupek či trestný čin), následuje uložení postihu, což se jeví po stránce teoretické jako snadné a jednoduché. Není to však pravda, neboť podstatným je především adekvátnost postihu a současně i průkazné zdůvodnění druhu a výše postihu. Nutné je zdůvodňovat precizně především relativně vyšší (přísnější) postih, resp. proč nebyl vyměřen postih mírnější. Na místě je diferencovat mezi závažností konkrétních skutků a ve stejných případech postupovat obdobně (precedenčně-předvídatelně) a zároveň proporcionálně k závažnosti deliktu. Znamená to, že nelze uložit pokutu 3.000,-Kč za políček (facku) stejně jako za zlomená žebra, nebo postihnout bití hlavou o zeď pokutou ve výši 1.000,-Kč. Přičemž ustanovení § 12 zákona o přestupcích vymezuje zásady pro určení druhu sankce a její výměry, a to že se přihlédne k závažnosti přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k míře zavinění, k pohnutkám a k osobě pachatele, zda a jakým způsobem byl pro týž skutek postižen v disciplinárním řízení.¹⁶⁹ Při odůvodňování druhu a výše postihu je zároveň třeba vypořádat se se všemi skutečnostmi, které svědčí ve prospěch i neprospěch delikventa. Například to, že se zloděj přiznal ke krádeži (byť částečně), je třeba také ohodnotit jako okolnost polehčující. Chceme-li uložit vyšší a citelnější postih, soustředíme se především na to, co bylo skutečně prokázáno a nikoliv na to, kde se pachatele „polapit“ nepodařilo, ale přesto bychom ho rádi sankcionovali. Rovněž je třeba vždy ohodnotit nejen to, že se pachatel k delikventnímu jednání doznal, ale zejména pokud tomu tak bylo, že škodlivý následek odstranil dobrovolně, za své jednání se omluvil a prokazuje, že si sám uvědomil společenskou škodlivost svého jednání a že je mu to líto.

Určujícím pro adekvátnost ve výběru druhu postihu a stanovení jeho výše (míry) je stupeň objektivitivy a rozsahu informací (důkazů) o trestném činu či přestupku a jeho

---

¹⁶⁹ ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů.*, vydal: Linde Praha a.s., 2011, s. 43-45.

pachateli. Teorie má pro tento fenomén termín „zjištění objektivní pravdy“ a ve své podstatě jde o zjištění způsobu spáchání deliktu, okolností, za kterých byl skutek spáchán, zjištění následků činu, definování významu chráněného zájmu, který byl činem dotčen. Stejně důležitým okruhem informací (důkazů) je posouzení osoby pachatele (subjektu činu), kdy je nutné zjistit zejména míru narušení pachatele, jeho náchylnost k porušování zákonem chráněných zájmů, včetně míry jeho zavinění a pohnutky činu (motivace). Lze konstatovat, že pokud takto průkazně, výstižně, verifikovaně, nezvratně a citlivě vymežíme konkrétní stupeň společenské nebezpečnosti, respektive společenské škodlivosti a lapidárně zdůvodníme pachateli druh a výši postihu za jím spáchaný čin a pokud to provedeme v prostředí zdvořilostním a neponižujícím, tak sociálně vyspělejší delikventi, krom vzácných výjimek, jsou schopni i za tvrdší postih upřímně bez přetvářky i poděkovat a projevit nejen předstíranou, ale skutečnou a upřímnou pokoru a do budoucna se oprostít od sklonů k porušování právního řádu.

Důležitost postihu za přestupky a trestné činy ve společnosti se dá koncentrovaně vyjádřit tak, že adekvátní postih je základním a určujícím předpokladem a podmínkou pro efektivní a harmonické fungování společenského řádu. Bez efektivního a účinného postihu, respektive bez potlačení delikvence, zejména její recidivy nelze ve společnosti docílit větší míry dodržování právního řádu a už vůbec ne přijatelnou úroveň zachovávání základních společenských norem, jakými jsou mravnost, občanské spolucítění, respektování práv spoluobčanů a nezatěžování plnění úkolů státní správy a samosprávy obcí. Nejdůležitějším a nejzávažnějším je fakt, že bez zabezpečení ochrany základních práv a svobod občana nelze hovořit o rozvoji a prohlubování demokracie. Naopak je nutné si uvědomit, že delikventi nečiní nic jiného nežli to, že vstupují svými skutky do práv a svobod jiného, tedy narušují demokracii jako takovou. Nejen soudní a správní orgány, ale i celý společenský mechanismus odpovědný za řešení bezpečnosti a veřejného pořádku by se měl proto účinněji zabírat otázkou recidivy delikvence a to především efektivnější vynutitelností práva, což není nic jiného než stanovit pro nepřizpůsobivé delikventy ostré a zároveň humánní, ale důsledně realizované postihy, aby se dříve či později recidivní delikventi pohybovali v mezích právní úpravy. Pokud toto nebude aplikováno a důsledně prosazováno, tak ostří norem trestního a přestupkového práva bude zaměřeno pouze na slušné a pořádkumilovné občany, kteří se dopustí ojedinělého excesu z norem trestního či přestupkového práva. Z dosud popsaných skutečností lze k pozitivnímu ovlivnění stavu postihů formulovat tyto zásadní dílčí a zevšeobecňující závěry, které mají

potencionál pozitivně ovlivnit aplikační praxi a především přispět k vyšší účinnost vynutitelnosti práva, respektive právního stavu, větší úrovně právního vědomí a v neposlední řadě prohloubení a upevnění demokratického společenského řádu naší společnosti.

Dílčí a zevšeobecňující závěry a návrhy k de lege ferenda a de lege lata

1. Přestupkový zákon doplnit o sankci „obecně prospěšné práce“, jejichž smyslem a cílem je buď odstranění, či alespoň eliminace negativního jevu spočívajícího v nereálnosti vymahatelnosti peněžitého trestu u nemajetných (insolventních) přestupců.
2. V přestupkovém zákoně s ohledem na vývoj společnosti odstranit disproporce v sankcích, alespoň u ustanovení § 47 odst. 1 písm. a) až d), kde stávající pokutu do 5.000,-Kč zvýšit nejméně na 10.000,-Kč, dále u § 49 za stávající částky 5.000,-Kč, resp. 20.000,-Kč zvýšit na částku nejméně 30.000,-Kč (srovnatelná společenská škodlivost s § 50, kde je chráněn majetek. Zdraví osob je nyní chráněno pouze sankcí 20.000,-Kč).
3. Zavést alespoň diskuzi o propojení trestního zákoníku a zákona o přestupcích s cílem vytvoření korespondujících ustanovení, především v oblasti ochrany majetku, kdy **vtělením** do ustanovení § 205 odst. 1 **nového písm. f)** trestního zákoníku hypotézy *„byl za takový čin v posledním roce postižen správním orgánem za přestupek“* by došlo k účinnějšímu ovlivnění recidivy drobných krádeží, která bezesporu i v důsledku novelizace trestního zákona, respektive vypuštěním hypotézy pod písm. e) odst. 1 § 247 zák. č. 140/1961 Sb., *„byl za takový čin (přisvojení si cizí věci tím, že se jí zmocní) v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán“* vzroste, neboť takovéto „drobné“ krádeže (do 5.000,-Kč) nebudou již posuzovány jako trestné činy. Obdobou by mohlo být ustanovení § 47 odst. 1 písm. c) či § 49 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích, kdy přestupkové jednání mající charakter „veřejného pohoršení“ či fyzické napadení jiného, nebo jiné hrubé jednání na veřejnosti, spáchané opětovně v témže roce, by také mohla být vtělena do ustanovení trestného činu „Výtržnictví“ § 358 trestního zákoníku.

4. V rozhodovací činnosti soudů respektovat, že nepodmíněný trest odnětí svobody by měl být ukládán zpravidla za recidivu úmyslných trestných činů a to co možná v nejpřísnější výměře. Na druhé straně u prvotrestaných osob či nedbalostních trestných činů by nepodmíněný trest odnětí svobody měl být výjimkou, což lze zdůvodnit poukázáním na velký počet vězňů v ČR, kdy na 100.000 obyvatel připadá cca 220 vězňů. V ostatních zemích EU je to méně (např. SRN cca 170 vězňů na 100.000 obyvatel), **což je ještě umocněno skutečností, že cca 30.000 až 35.000 trestů odnětí svobody je podmíněně odloženo.** O nutnosti co nejpřísněji postihovat recidivu trestné činnosti svědčí i skutečnost, že 60 % propuštěných vězňů znovu páchá trestnou činnost a je k nim třeba užít přísnějšího a účinnějšího postihu.
5. Pro soudní a správní orgány vytvořit lepší předpoklady a podmínky pro vynucení dodržování zákonnosti. U soudnictví to v praxi znamená především vytvoření adekvátního materiálního zabezpečení výkonu trestu odnětí svobody (dále jen VTOS), aby soudce nebyl při ukládání trestů vázán a ovlivňován nedostatkem míst ve věznicích, což je úloha moci výkonné. V oblasti správního řízení to v praxi neznamená nic jiného, než pro insolventní delikventy vytvořit i jiné druhy postihů než peněžitého trestu, a to zejména obecně prospěšných prací, jejichž nevykonání by pak muselo být společností pojmenováno jako přečin „Maření výkonu úředního rozhodnutí“, což by následně bylo soudem postiženo trestem odnětí svobody.
6. Hluběji a důsledněji objasňovat pohnutky delikventního jednání (přestupků a trestných činů) a u případů motivovaných vandalismem, arogancí k okolí a asociálností, respektive zlým úmyslem, včetně recidivnosti ukládat ty nejpřísněji možné sankce.
7. Na úrovni zákonodárných sborů (Parlamentu ČR a Senátu) zavést alespoň diskuzi o znovuzavedení trestu smrti do našeho právního řádu.
8. Novelizovat ustanovení § 158 odst. 1 trestního řádu, a to tak, aby dispozice tohoto ustanovení zakládala povinnost orgánům činným v trestním řízení

prověřovat toliko kvalifikovaná podání, která zakládají důvodné podezření, že byl spáchán trestný čin a nikoliv jakékoliv podání.

Seznam použitých zdrojů:

Literární zdroje

1. BECCARIA, Cesare a Josef SLÁDEČEK. *O zločinech a trestech*. V Praze: Bursík a Kohout, 1893, v, 125 s., front.
2. ČERNÝ, Jan. *Přestupkové řízení: příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů*. 9. podstatně přeprac. vyd. podle nového správního řádu a stavu k 1.1.2006. Praha: Linde, 2005, 690 s. ISBN 80-720-1567-2.
3. ČERVENÝ, Zdeněk. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textů souvisejících předpisů* : podle právního stavu k 1.1.2011, vydal: Linde Praha a.s. ISBN 978-80-7201-830-7.
4. ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů*. 13. aktual. vydání, podle právního stavu k 1.7.2006. Praha: Linde Praha. ISBN 80-720-1596-6.
5. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 310 s. Student (Leges). ISBN 978-80-7380-454-1.
6. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 904 s. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-49-3.
7. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. podle novelizované právní úpravy účinné od 1.9.2011. Praha: Leges, 2011, 816 s. Student (Leges). ISBN 978-808-7212-929.
8. JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou : zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif*. 2. aktualiz. vyd. podle stavu k 1.12.2011. Praha: Leges, 2011, 1280 s. Glosátor. ISBN 978-808-7212-998.
9. NOVOTNÝ, František. *trestní zákon, trestní řád a související předpisy : (komentář)*. Vyd. 2. přeprac. Praha: Eurounion, 2002, 1640 s. ISBN 80-731-7009-4.
10. OSINA, Petr. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha, 2013, 236 s. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-65-6.
11. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xvi, 1450 s. ISBN 978-807-4004-285.

Elektronické dokumenty

1. Beck-online: *Zákon č. 200/1990 Sb. Zákon České národní rady ze dne 17. května 1990* [online]. Praha: Beck-online, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mjzheyf6mrqga>.
2. Bon: *Klaus vetoval novelu, která by za přestupky umožnila zákaz pobytu* [online]. Praha: Česká televize 24, 2012, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/182660-klaus-vetoval-vovelu-ktera-by-za-prestupky-umoznila-zakaz-pobytu/>.
3. Poslanecká sněmovna parlamentu ČR: *Předpis 494/2012 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., a některé další zákony* [online]. Praha: Poslanecká sněmovna parlamentu ČR, poslední aktualizace 31.12.2012, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2012&cz=494>.
4. Policie ČR: *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. Praha: Policie ČR 2012, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>.
5. Policie ČR: *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. Praha: Policie ČR 2012, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>.
6. In Wikipedia: *Trest smrti* [online]. St. Petersburg (Florida-USA): Wikimedia Foundation Inc, poslední aktualizace 4.1.2014, [cit. 2014-01-15]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti#D.C4.9Bjiny_trestu_smrti_v_.C4.8Desk.C3.BDch_zem.C3.ADch.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byla při zpracování bakalářské práce použita praktická příručka pro obce: Uplatnění zákazu pobytu v praxi, vydaná poslankyní Parlamentu ČR Mgr. Ing. Ivanou Řápkovou.